

LUOMINEN / Uskontunnustuksen ensimmäinen uskonkappale

Professori A.I.Osipov
Moskovan hengellinen akatemia
(käänös venäläisestä alkutekstistä)

Yksi kristinuskon kaikille tunnustuksille yhteinen dogmaattinen perusväittämä on oppi Jumalan toteuttamasta maailman luomisesta, joka on selvästi kirjoitettuna pyhässä Raamatussa / "Alussa loi Jumala taivaan ja maan... Ja Jumala sanoi: Tulkoon... Ja taphtui niin... Ja tuli ehtoo, ja tuli aamu: ensimmäinen päivä... toinen... kolmas... neljäs... viides... kuudes... Niin tulivat valmiiksi taivas ja maa kaikkine joukkoinensa". Gen 1-2:1. Myös esim, Makk 7:28; Jes 45:18; Jer. 10:12; Ps 145:6; Joh 1:3; Room 4:17; Kol 1:16-17; Hebr 11:3 jne. Myös kristikunnan kaikkien arvossapidetyin ja yleisesti omaksutuin uskontunnustus jo aivan alussa tunnustaa luomisen totuuden: "Minä uskon yhteen Jumalaan, Isään kaikkivaltiaaseen, kaikkien näkyväisten ja näkymättömien Luojaan."

Kuinka tämän totuuden ymmärtää nykypäivän kristillinen tietoisuus?

Yleisesti ottaen klausaalin ilmoituksesta voisi pääpiirteissään ilmaista seuraavin lyhyin tesein:

1. Maailma ei ole massassa itsestään, vaan se on syntynyt Jumalan erityisen luomisaktin tuloksena
2. Jumala ei ole tehnyt maailmaa ikuisesti olemassaolevasta aineesta, vaan hän on luonut sen, ts. sekä itse materia että maailma kokonaisuudessaan /kosmos/ ovat kutsutut olemattomuudesta olevaisuuteen pelkästään Jumalan kaikkivoivalla luovalla sanalla.
3. Koko maailman luominen ei ollut hetkellinen vaan "kuusipäiväinen"
4. Näkyväisen, se on aisteillamme havaittavan maailman lisäksi on luotu myös näkymättömän, yliaistillinen maailma.

On ilmeistä, että jokainen näistä perusväitteistä sisältää suuren joukon teologis-filosofisia ongelmia, jotka vaativat erityistä tutkimista. Tämän vuoksi pysähdymme tässä yhteydessä vain tarkastelemaan kysymystä: millainen on luomakunnan luonto tai olemus?

Tähän kysymykseen on olemassa kolme uskonnollis-filosofista päänäkökulmaa: dualistinen, panteistinen ja meonistinen (monistinen?). Kenties kaikkein yleisin niistä on dualistinen, joka tarkastelee ainetta ikuisena omintakeisena substanssina, joka on se alkumateriaali, josta Jumala arkkitehti-rakentajan tavoin tekee maailman. Tästä näkökulmasta katsottuna materia ja maailma ovat itsessään substantiaalisia, ja tässä mielessä itse asiassa Jumalasta riippumattomia. Jopa siinäkin tapauksessa, että maailma tuhoutuisi, sen perusta - aine - on tuhoutumaton.

Kristillinen teologia ei voi hyväksyä tätä käsitystä. Ensinnäkään sen tähden, että sille ei ole olemassa mitään raamatullisia perusteita. Toiseksi, se diskreditoi itse idean Jumalan olemisen ainoana korkeimpana alkuna ja lähteenä, sillä se on erottamattomasti sidoksissa metafyyssisen ja eettisen dualismin ajatuksiin, mikä lopullisesti sulkee sen pois Jumalan ilmoituksen piiristä.

Toinen ajatusjärjestelmä on panteistinen näkökulma, / sen variantteja on paljon, mutta ne kaikki johtavat samaan ajatukseen / jonka mukaan maailma on Jumaluuden itsensä toteuttamista. Tämän käsityksen mukaan materia ja maailma ovat Jumalan kanssa samaa ole-

musta / ts. niillä on yksi ja sama olemus kuin Jumalallakin / eli yleisesti ottaen ei olemassa olevia. On mielenkiintoista todeta, että Jumalan ja maailman yhtäläisestä olemuksesta ovat puhuneet esim. sellaiset venäläiset ajattelijat kuin V.S. Solovjev ja S.L. Frank.

Ja kuitenkin panteistinen näkökulma maailmaan, sen syntyyn ja sen olemukseen, on myöskin täysin kristinuskon kanssa yhteensovittamaton.

Panteismi ei ainoastaan riistä Jumala-käsitteeltä korkeinta myönteistä predikaattia, jotka inhimillinen tajunta voi sille antaa - persoonallisuutta, vaan myös tarkastelee itse maailman syntyä välttämättömänä Jumalassa olevana aktina, jonka syynä ovat voimakkaasti hänen luontonsa ontologiset ominaisuudet. Tästä syystä panteistinen ajattelu pyrkii välttämään itse käsitettäkään "luominen", joka edellyttää Jumalassa ehdotonta vapauden olemassaoloa. Kuitenkin, kuten pastori Pavel Florenski tämän kysymyksen johdosta aivan oikein huomauttaa: "Vastoin Spinozan atomismia ja filosofien valtaennemmistöä, Jumalan luonnosta ei voida tehdä mitään johtopäätöstä maailman olemassaolosta; sillä maailman luomisen akti - ymmärrämme me sen sitten hetkellisenä ja historiallisesti käsillä olevana tai jatkuvana ja koko historialliseen aikaan ulottuvana, tai loputtomassa ajallisessa prosessissa avautuvana, tai vihdoinkin jo ennen aikojen alkua olevana - täytyy koko ajatus mahdollisuuksien moninaisuudesta huolimatta sivuuttaa, toisin sanoen ei väkipakolla Jumalasta lähtevänä." Tämä lausuma formuloi riittävän selvästi yhden kristillisen uskonkäsityksen periaatteellisen väittämän, joka erottaa sen panteismista, nimittäin väittämän Jumalan absoluuttisesta henkisestä vapaudesta persoonallisena ja täydellisenä olentona.

Panteistinen kosmogonia on diametraalisesti kristinuskon kanssa ristiriidassa myös monissa sangen tärkeissä suhteissa. Samaistaessaan Jumalan ja maailman olemuksen, panteismi takaa ihmisen tajunnassa joko Jumalan tai maailman lakkauttamisen.

Euroopassa valtaa alaa pääasiassa ensiksi mainittu, joka johtaa ihmispalvontaan, ihmisen jumalallistamisen "uskontoon" ja tältä pohjalta, uskomattomaan ylpeyden kasvuun, mikä puolestaan vääjäämättömästi synnyttää ihmisen vieraantumista, itsekkyyden kasvua, vihamielisyyttä, älyllistä ja moraalista mielivaltaa jne. Näiden sairaalloisten ilmiöiden kehitys päättyy vääjäämättä siihen, että vähintäänkin tunnustetaan niiden olemassaolon oikeus (erityisen havainnollisesti tämä ilmenee musiikin, kirjallisuuden, taiteen ja ajattelun piirissä, missä periaate "kaikki on luvallista" röyhkeästi sivuttaa vapauden periaatteen) millä yhteiskunta myös allekirjoittaa itselleen kuolemantuomion. Ei kuitenkaan saa ajatella, että tämä koskee vain ei-uskonnollista, ei-kristittyä yhteiskunnan osaa. Valitettavasti panteismin periaatteet vaikuttavat hyvin voimakkaasti myös uskonnollis-filosofiseen ja teologiseen ajatteluun horjuttaen sisältä käsin kirkkoa ja vieroittaen kristittyjä yhä enemmän pois oikeasta Jumala-käsityksestä ja Jumalasuhteesta.

Panteistinen käsitys maailman synnystä asettaa voittamattomia loogisia rajoja myös tärkeimpien ihmiskunnan kysymysten ratkaisemiselle: kuten esim. kysymys totuudesta ja harhasta, hyvästä ja pahasta, vapaudesta ja mielivallasta, kauneudesta ja rumuudesta, kärsimyksestä ja hyödystä jne. Panteismissa tarjotaan todella ainutlaatuista näiden kysymysten ratkaisua. Koska kaikki nämä polariteettiset kategoriat vääjäämättä saavat alkunsa viimekädessä samasta lähteestä - "Jumalasta - maailmasta", niin niiden välillä ei itse asiassa ole mitään periaatteellista eroa, mitään antagonismia. Uskonnolliset ja antropologiset johtopäätökset, jotka tästä aiheutuvat, ovat ilmeiset - nimittäin lujien maailmankatsomuksellisten ja eettisten päämäärien ja kiintopisteiden katoaminen, lukuunottamatta ahtaan utilitaarisia, pragmaattisia tai parhaassa tapauksessa abstraktisia - kontemplatiivisia, elämän ulkopuolisia kiintopisteitä.

Torjuessaan dualistisen ja panteistisen käsityksen, kristinuskon hyväksyy ajatuksen maailman luomisesta "tyhjästä", "ei olevaisista" / ουκ ἐξ οὐτῶν ἐπελήθεν τὰυτὰ ὁ θεός, 2 Makk. 7:28 / "näkyvästä μη ἐκ παλαιομένου" / Hepr. 11:3/ Jumalan sanalla reemati Theon / Hepr. 11:3. Evankelista Johannes sanoo aivan evankeliuminsa alussa Logoksesta: "Kaikki on saanut syntynsä Hänen kauttaan, ja ilman häntä ei ole syntynyt mitään, mikä syntynyt on" (Joh. 1:3). Nämä ja monet muut raamatunkohdat, kuten koko

kontekstikin, jonka kirkon isät ovat ymmärtäneet täysin yksiselitteisesti, puhuvat luomisesta aktina, jossa Kolmipersonainen Jumala antoi olemassaolon sekä itse materiaalille että koko maailmalle "olemattomuudesta", "tyhjästä". Juuri tämä "tyhjästä" onkin yksi vaikeimmista ongelmista luomisen salaisuuden teologisessa ymmärtämisessä. Kysymys ei ole vain siitä, että ns. talonpoikaisjärjen mukaan tyhjästä ei synny mitään, vaan myös kiinnostuksesta ymmärtää itse maailman luontona, joka, jos ajatellaan suoraviivaisesti Raamatun kontekstia luomisesta, osoittautuu olemuksettomaksi, tyhjäksi, mikä merkitsee samaa kuin aavemainen, jolla ei ole olemista. Mutta tällaisen johtopäätöksen kristinusko juuri päättäväisesti torjuu sekä dogmillaan inkarnaatiosta että opetuksellaan yleisestä ylösnousemuksesta. Edessämme on ilmeinen antinomia, jonka syvällisempää tajuamista varten on tarpeen tietty teologinen analyysi.

Teologinen tulkinta maailman luomisesta on löydettävissä pyhän Gregorios Palamaksen 14. vuosisadalla huolellisesti muokkaamasta kirkon opista, jonka mukaan Jumalassa on välttämätöntä erottaa hänen olemuksensa eli luontonsa, joka on ehdottoman transsendenttinen luomakunnalle, sekä hänen energiansa eli toimintonsa, jotka ovat ihmisen ymmärryksen saavutettavissa. Tämän teologisen mallin perusidea näkyy riittävän selvästi jo esim. seuraavasta pyhän Gregorios Palamaksen lausumasta: "Jumala on olemassa ja häntä nimitetään kaiken olevaisen luonnoksi, sillä kaikki on osallista Hänestä ja on olemassa tämän osallisuuden tähden, mutta osallisuutena ei hänen luontoonsa, vaan hänen energioihinsa.

Kommentoidessaan tätä lausumaa professori, rovasti V. Senkovski kirjoittaa: "Jumalalliset energiat tunkevat maailman läpi, näiden energioiden kautta Jumala ylläpitää maailmaa ja ohjaa sitä. Tämä pyhän Gregorios Palamaksen oppi, joka suojaa jumaluuden apofaattista elementtiä ja samalla selvittää Jumalan "kaikkialla läsnäoloa" (ubikviteettiä) maailmassa, jumalallisissa energioissa, ei ainoastaan ole tärkeä teologialle, Jumalaopin puhtaudelle; vaan se on tärkeä myös metafysiikalle, maailman ymmärtämiselle. Maailmassa on ei ainoastaan pinta /kuori/, jota voidaan mitata ja aistein tajuta - kaiken läpi maailmassa kulkevat jumalallisten energioiden säteet ja suorittavat eläväksitekevän ja muuttavan työnsä. "Maailman kaikkien kudosten läpi kulkevat jumalallisten energioiden säteet: kuulumatta luomakuntaan, olematta luotuja", nämä säteet eivät voi olla samaistettavissa meiltä salattuun Jumalan olemukseen - ilman tämän Jumalan olemuksen ja hänen jumalallisten energioidensa eron painokasta tunnustamista, emme voi ymmärtää maailmaa elävänä kokonaisuutena, emmekä myöskään Jumalaa vaipumatta puhtaaseen transsendentalismiin."

Tunnettu venäläinen uskonnollinen ajattelija Jevgeni Trubenskoi ilmaisee hieman toisin, mutta itse asiassa saman ajatuksen. Hän on sitä mieltä, että ennen aikojen alkua ollut Sofia, Viisaus, sisältää itsessään ikuiset ajatukset, kaiken luodun, koko sen maailman, joka toteutuu ajassa, esikuvat. Siis - ennen aikojen alkua tapahtuneessa luomisaktissa. Jumala ennen aikojen alkua näkee olemattomuuden täynnä äärettömän moninaisia positiivisia mahdollisuuksia. Hänessä ikuisuudesta lähtien ollut suhteeton olemattomuus on muuttunut suhteelliseksi sekä olemattomuudeksi, so. positiiviseksi potentiaaliseksi mahdollisuudeksi, tai tietyn olemassaolon mahdollisuudeksi... on olemassa se, mikä saa muotonsa ajassa."

Pyhä Maksim Ispovednik on kirjoittanut tästä kenties kaikkein selvimmin: "Ikuisuudesta alkaen Hänessä olemassaolueille asioiden ja esineiden tiedolle - hän sanoo - Luoja, kun hän katsoi parhaaksi, ilmoitti olevaisuuden /ΟΥΤΙΩΤΙΝ/ ja toi sen maailmaan /προεβαλετο/".

Kaikki esiinnostetut lausumat sisältävät itse asiassa yhden ja saman ajatuksen siitä, että jumalalliset energiat /ennen aikojen alkua Sofian ideat, "asioiden ja esineiden tieto", jumalallinen sana/ on ollut se, mikä on toteuttanut materian ja sittemmin kosmoksen kaikessa sen moninaisuudessaan ja suuruudessaan, mukaan lukien luomakunnan kruunun - ihmisen. On toteuttanut, ts. "ilmoittanut olevaisuuden /outiootin/, olemuksen, ollemalla perusta, "esineiden" olemassaolon "luonnolle", niiden substanssille. Näin maailma osoit-

tautuu Jumalan ikuisten, luomattomien ideoiden /energioiden/ aineelliseksi toteutukseksi luotuina, ja se on olemassa vai sen tähden, että se on osallinen Jumalan energioista, vaikkakaan se ei ole osallinen hänen luonnostaan. Tästä seuraa, että kosmos ilman sen substantiiviseksi muuttuvaa jumalallista energiaa ei ainoastaan ole ei mitään, ei oleminen, vaan myös yksinkertaisesti sitä ei voi edes kuvitellakaan. Maailman oleminen perustuu yksinomaan Jumalan sanan energiaan, voimaan: "Ja Jumala sanoi: "Tulkoon... ja tapahtui niin." "Hänessä me elämme, liikumme ja olemme" (Apt 17:28). Tosin sanoen maailman perustana on ei joku materiaallinen substanssi, vaan Jumalan luomaton, henkinen ajatus maailmasta, ja tässä mielessä "Jumala on olemassa ja häntä kutsutaan kaiken olevaisen luonnoksi".

Siitä, että maailman luominen ei ole syntymistä Jumalan luonnosta, kuten panteismi tämän käsittää, vaan on hänen energioidensa toiminto, kirjoitti jo pyhä Kyrill Aleksandrialainen. "Luominen" - hän opetti - on toiminnan (energeias) tuntomerkki, ja synnyttää - luonnon. Luonto puolestaan ja toiminta eivät ole yksi ja sama asia, siis, ei ole yksi ja sama asia synnyttää ja luoda".

Täten annetun teologisen tulkinnan puitteissa maailma ei ole mitään absoluuttisen ulkopuolista, ja sitä suuremmalla syyllä vierasta sen luoneelle Jumalalle, Hänestä, täysin erillistä; hänestä, johon Jumala ei voi olla edes kosketuksissa (Filon Aleksandrialainen) kuten seuraa dualistisesta maailmankatsomuksesta; myöskään maailma ei ole emanaatiota tai persoonattoman jumallisen luonnon aikaansaannos, missä faktisesti ei jää jäljelle ei Jumalaa eikä maailmaa autenttisena realiteettina, kuten tapahtuu panteismissä. Kristillisessä käsityksessä maailma on yhtäältä erottamattomasti ja jakamattomasti yhdistetty Luojaansa, koska se on hänen ikuisten luomattomien energioidensa toteutus, toisaalta - maailma ei ole osallinen Jumalan luonnosta /olemuksesta / ei sulaudu häneen säilyttäen reaalisuutensa, "kasvonsa", muuttumattomuutensa.

Tämä Khalkedonin kaavan periaatti Jumalan sekottamattomuudesta, muuttumattomuudesta, jakamattomuudesta, erottamattomuudesta suhteessa maailman kanssa kulkee koko sen historian läpi ja toteutuu siinä kolmessa eri muodossa. Ensimmäinen on maailman luominen, jossa sen yhteenliittyminen jumaluuteen Khalkedonin periaatin mukaan on osallisuutta Jumalan energioihin mutta ei hänen olemukseensa. Toinen - Inkarnaatio, jossa saman periaatin mukaan tapahtuu jo jumalallisen ja inhimillisen luonnon yhdistyminen Jeesuksessa Kristuksessa. Kolmas - yleinen ylösnousemus, uusi taivas ja uusi maa (Ilm. 21:1), kaiken uudistuminen, kun Jumala on kaikki kaikessa Panta en Patin /1 Kor 15:28/. Jumalan yhteenliittyminen koko ihmiskuntaan, ja koko luomakuntaan saavuttaa ääriasenteensa kuitenkin sekoittumatta tai sulautumatta, s.o. saman Khalkedonin periaatin mukaan. Tässä Jumalan luomakunta saavuttaa Jumalaan osallistumisen täyteyden, jumalallistumisen täyteyden. Kuitenkin on mahdotonta sanoa jotakin konkreettisempaa tämän jumalallistumisen luonteesta suorien Jumalan ilmoituksen tietojen puuttuessa.

On välttämätöntä viitata myös eräisiin seurauksiin, jotka johtuvat esitetystä käsityksestä maailman luomisesta.

Ensinnäkin - koko luomakunnan jumalallistumisesta mahdollisuutena ja prosessina yhä suurempaan osallisuuteen Jumalan kanssa, ei ainoastaan persoonallisen ihmisen, vaan myös itse materiaalisen ihmisruumiin, alimpien luotujen, luonnonvoimien, esineiden jne.

Toiseksi - ihmisen jumalankaltaisuuden ymmärtämisestä. Koska "Luoja... ilmoitti olevaisuuden" ihmiselle kokonaisuudessaan, niinmuodoin ei yksin sielu, vaan myös ruumis yhdessä sen kanssa ovat Luojaansa kuva. Tästä johtuen myös yleinen ylösnousemus on lain sanelema tapahtuma, jolle on laskettu perusta jo itse luomisessa, ja joka ilmentää Jumalan toiminnan (energian) muuttumattomuutta suhteessa ihmiseen ja koko luomakuntaan.

Kolmanneksi - toisesta radikaalisti mekanistisesti eroavasta, maailmankäsityksestä. Kristillisen näkemyksen mukaan maailma ei ole kuollut liikkuva systeemi, ei hengetön

mekanismi, ei joutilaan järjen kokeiden objekti, vaan jumalallisten energioiden läpitunkema, ja sen tähden elävä, tarkoituksenmukaisesti luotu, kaunis ja kokonainen, organismi, joka vastaavasti vaatii osakseen ihmisen taholta järkevää ja kunnioittavaa suhtautumista.

Tämä viimeksimainittu kohta on nykyään saanut erityisen merkittävyyden ihmisen toiminnan seurauksena tapahtuvan hänen oman asuinympäristönsä tuhoutumisen jyrkästi lisääntyvän vaaran yhteydessä. Tässä ei ole tarpen puhua, konkreettisista ongelmista, jotka liittyvät koko maailman ja sen eri alueiden ekologiseen tilaan, eikä niistä tieteellis-teknisistä toimenpiteistä, joita esitetään ja muokataan niiden ratkaisemiseksi. Kirkolla on tässä kysymyksessä oma erityinen toiminta-aspektinsa: eettinen

Kirkkojen maailmanneuvosto (kristillisten kirkkojen ystävyysliitto) on jo esittänyt tähän historialliseen hetkeen prioriteettiteeman ominaisuudessa yhteisesti tutkittavaksi aiheita: "Oikeudenmukaisuus, rauha ja luomakunnan eheys", tuoden siinä esiin huolestumisensa peruskysymykset. Kuitenkin käy yhä ilmeisemmäksi, että ihmiskunta oikeudenmukaisuuden ja rauhankin vallitessa tuhoutuu, ellei se säilytä, tarkemmin sanoen nyt jo, maksimaalisesti uudista luomakunnan eheyttä, ja ainakin yhtä ilmeinen on se tosiasia, että sekä ympäristön tuhoutumisen syy että sen mahdollisen ylösnousemuksen päätekijä on sitä vastaava ihmisen henkis - moraalinen taso. Tämän vuoksi ekologinen ongelma ei ole ensisijaisesti materiaallinen ongelma, vaan moraalinen, jonka ydin on ei ympäristö, vaan ihminen.

Mikä tällöin on kaikkein tärkeintä ihmisessä? Se on se elämän päämäärä, joka ohjaa koko hänen toimintaansa ja johtaa koko hänen aktiivisuuttaan. Kristuksen evankeliumi avasi tämän siihen asti maailmalle tuntemattoman päämäärän. Se on rakkauden löytäminen, sen vakiinnuttaminen itsessään ja sen toteuttaminen elämässä. Tyydyttäessään kaikki ihmisen ja elämän ihanteen vaatimukset, se samalla on myös luotettava kriteeri arvioitaessa ihmisten toimintaa ympäröivässä maailmassa. Ja joskaan ei ole epäilystä siitä, että pääasiallinen liikuttava voima luonnon tuhoamisessa on ollut ihmisen itsekeskeisyys ja egoismi, kapeasti käytännöllisten, puhtaasti materiaalistien intressien ylivalta, ellei peräti herruus suhteessa henkisiin intresseihin (säälä ja armeliaisuus jokaista ihmistä kohtaan, elävää luontoa kohtaan, kauneuden tunne, järkevyyt, intohimottomuus, tarpeiden kohtuus, rakkaus kaikkia luotuja kohtaan) silloin ei ole epäilystäkään myöskään siitä, että luomakunnan eheyttymistään ei voida toteuttaa ilman ihmisten henkisen eheyden muodostamista. Sitä ei voida edes ajatella: "Vilpilliseen sieluun ei pääse viisaus eikä se tule ainoastaan ruumiseen, jota synti orjuuttaa" (Viisauden kirja 1:4).

Mutta miten toteuttaa tämä ihmisen uudistuminen? "Aika on tuomion alkaa Jumalan huoneesta" (1 Piet. 4:17), sanoo Raamattu. Siispä kirkosta täytyy alkaa myös elämän uudistuminen. Siellä on ihmisestä tieto, jota maailma niin kipeästi kaipaa. Se on tieto oikeasta elämästä, sitä kutsutaan askeesiksi. Siihen sisältyvät objektiiviset lait ja valtavan kristittyjen joukon suunnattomalla kokemuksella muokatut ja huolellisesti koetellut keinot; siinä on osoitettu oikean tien, samoin kuin mahdollisen erehdyksen luotettavat tuntomerkit. Tämä tieto soveltuu yhtälailla elämän kaikkiin olosuhteisiin, vaikka siinä menestyminen määrä on luonnollisesti myös niistä riippuvainen. Täydellä varmuudella tämä tieto johdattaa ihmisen etsittyyn elämän päämäärään - "täydellisyyden siteeseen" (Kol. 3:14) - rakkauteen. Valitettavasti nykyajan kristikunta kaikkein vähiten tuntee tätä tietoa, jota kirkon isät sen ikuisella ensiarvoisen merkittävyyden tähden nimittivät "tietojen tiedoksi". Mutta tämä on vielä yksi kannustin yleiskristilliseen tutkimukseen, joka voi olla vankka perusta kirkkojen ja niinmuodoin myös maailman elämän todellisen uudistusprosessin alueella. Tällaisia ovat eräät johtopäätökset, jotka johtuvat Raamatun kosmogoniasta, sen perusteiden, että Jumala on luonut maailman "ei olevaisista", teologisesta tajuamisesta.

Sangen mielenkiintoisia ovat myös eräät nykyajan luonnontieteelliset teoriat, jotka ovat tulleet johtopäätökseen aineellisen maailman aineellisesta olemattomuudesta. Mielenkiintoisen ajatuksen tällä tasolla on esittänyt esim. eestiläinen akateemikko G. Naan antimaa-ilman eli "symmetrisen maailmankaikkeuden" teoriassaan.

Kuten tunnettua nykyaikainen fysiikan kehitys on johtanut n.k. antihiukkasten löytämiseen kaikille / lukuunottamatta fotonia ja neutraalia mesonia/ tunnetuille hiukkasille. Hiukkaset ja antihiukkaset - ovat eräänlaisia kaksoisolentoja, jotka eroavat toisiataan vain vastakkaisin varauksin. Mutta jos hiukkaset ovat maailmamme "tiiliskiviä", niin antihiukkaset ovat vain sen "vieraita", jotka mitättömiksi hetken osiksi ilmestyvät tähän maailmaan. Antihiukkasisten ja hiukkasisten kohdatessa toisensa tapahtuu räjähdys, jonka tuloksena ne molemmat tuhoutuvat, luovuttaen tällöin valtavan määrän energiaa. Lukuisten antihiukkahavaintojen ja niiden maailmassamme käyttäytymisen tutkimisen perusteella eräät tiedemiehet ovat päätyneet ajatukseen Antimaailmankaikkeuden olemassaolosta, joka on samankaltainen meidän maailmamme kanssa ja eläisen kanssa rinnakkain, mutta eroaa suhteessa siihen vastakkaisella varausmerkillä.

Naanin teorian päämomentti on väite siitä, että maailman molemmat puoliskot - Maailma ja Antimaailma - syntyvät viime kädessä absoluuttisesta tyhjiöstä. Pitäydyttäessä tiukasti häviämättömyyden lakiin, väitteen tyhjiöstä syntyminen mahdollisuudesta täytyy tuntua hyvin paradoksaaliselta. Sillä häviämättömyyden laki edellä on juuri siinä, että tyhjästä ei synny mitään, tyhjiys ei voi synnyttää jotakin. Tässä kehitetty systeemi ei missään määrin kiistä tätä väitettä. Tyhjiys ei todellakaan voi synnyttää jotakin, mutta se synnyttää jotakin enemmän - jotakin ja anti jotakin samanaikaisesti. Tämän esitettävän hypoteesin pohjana on viime kädessä on se yksiselitteinen tosiasia, että yhtälö $-1/+1 = 0$, voidaan lukea myös kääntäen, oikealta vasemmalle: $0 = +1/+1$. Jälkimmäinen yhtälö ilmaisee jo ei vain kosmologian, vaan myös kosmogonian. "Maailman alkurakennusaineena" on tyhjiys, tyhjiö. Keskimäärin, summittaisen symmetrinen maailma muodostuu yksin tyhjiydestä. Tämän vuoksi se voi syntyä tyhjiydestä vaikka pitäydyttäisiin tiukasti kaikkiin häviämättömyyden lakeihin. Identtisä 0:n kanssa ovat kaikki paikallis-ajalliset intervallit ja koordinaatit. Symmetrinen maailma on sellainen, että keskimäärin se ei sisällä mitään, ei edes paikkaa ja aikaa."

Esitetty antimaailman teoria on varsin epätavallinen ideassaan fyysisestä tyhjiöstä, "tyhjästä" maailman alkumateriaalina. On ilmeistä, että tämä ajatus yhtäältä sointuu yhteen Raamatun opetuksen kanssa aineellisen maailman, toisaalta - välttämättä asettaa tajunnan eteen filosofisen kysymyksen siitä liikuttavasta voimasta, joka "särkien" ideaalisen tyhjiön ja luoden rakenteeltaan ja elämältään ihmeellisen kosmoksen, säilyttää mitä suurimmassa määrin sen häilyväisen olemisen. Tämän teorian puitteissa tällaiseksi voimaksi ei voida edellyttää mitään materiaalista. Ei-aineellisen olemisen, joka on koko olemassaolevan alkulähde, tunnustaminen taas johtaa teistisen, raamatullisen maailmankatsomuksen alkuperusteisiin, maailmankatsomuksen, jonka oppi kiteytyy siihen, että "alusssa Jumala loi taivaan ja maan".

Käännös: MK

Venäläinen pyhittäjä, piispa Ignatij Brjantsheninov
esimerkiksi, puhuessaan ennen kaikkea tämän
tieteen, munkkilaisuuden - avangardismista, kirjoittaa:

"Tieteistä tiede, munkkilaisuus, antaa, ilmai-
stuma tämän maailman tiedemiesten sanoilla,
tärkeimmän, perusteellisimman, syvimmän, ja
korkeimman tiedon omaksumisen käytännön
psykologiassa ja teologiassa, toisin sanoen
toimiva ja elävä tiedon omaksuminen
ihmisestä ja Jumalasta, siinä määrin
mitä tämä tiedon omaksuminen on
mahdollista ihmiselle

(Piispa Ignatij Brjantsheninov, Askeettinen kokemus,
1905 sivu 480)

Стр. 13.7 ДОБАВЛЕНИЕ К ДОКЛАДУ ПРОФ. ОСИПОВА

КОНЕЦ.

Русский святитель, еп. Игнатий Брянченинов, например,

говоря прежде всего об авангарде этой
науки - монашества, пишет: "Наука
у наук, монашество, достигавшее - выра-
жаясь языком ученых мира сего - самые
подробные, основательные, мудрые и высокие
познания в экспериментальной психологии
и философии, о сего деятельное, живое
познание человека и Бога, насколько это
познание доступно человеку" (Еп. Игнатий
Брянченинов. Сочинения, т. 1, Аскетические опыты,
СПб., 1905, с. 480)

RAAMATTU JA NIKEALAIK-KONSTANTINOPOLILAINEN TUNNUSTUS JUMALAN LUOVASTA TOIMINNASTA KÄSIN TARKASTELTUINA

Arkkipiispa Mihail Mudjukin,
Leningradin hengellisen akatemian professori
(Käännös venäläisestä alkutekstistä)

Sanalla "tvorenie" (Schöpfung) on venäjän ja saksan kielessä kaksoismerkitys. Se voidaan ymmärtää tarkalleen rajattuna toimintana (verbistä "tvorit"), synonyymina konkreettisemmalla kuulostavalle substantiiville "sotvorenje" tai tämän toiminnan tuloksen merkityksessä, mikä slaavin kielessä on yksiselitteisesti ilmaistu sanalla "tvar", luomakunta. Käsitteet "tvar" ja "tvorenie" samoin kuin kantaverbi "tvorit" (tai etymologisesti loppuunsuoritettua toimintaa kuvaava verbi "sotvorit") tarkoittavat, so. edellyttävät ajatteluprosessissa luomisen subjektin, luoja "tvoretz", joka toteuttaa (tässä hetkessä, menneisyydessä tai tulevaisuudessa) luomistyön ja myös luomisen objektin - luomakunnan (tvar').

Puh kielessä verbien "tvorit", "sotvorit" synonyymeina käytetään verbejä "sozdavat" ja "sozdat". Kuitenkin itse sanan "so - zdat" rakenne viittaa tämän toiminnan yhteyteen, käsitteeseen "zdanie" ja ajatuksellisesti sen kanssa läheisiin käsitteisiin "postroika" ja "sozdat". Kaikki nämä käsitteet ovat merkitykseltään siinä määrin samankaltaisia, että niitä voidaan pitää venäjän kielessä lähes synonyymisina. Ne kaikki määrittelevät toiminnan tuloksen ihmisen tavanomaisesta toiminnasta käsin, missä prosessissa mistä tahansa aineesta, joita kutsutaan materiaaleiksi, ihmisten intellektuaalisin ja fyysisin voimavaroja luodaan "sosdaetsja" (sooryshaetsja, "stroitsja", "izgotovljaetsja", "proizvoditsja") uusi objekti - talo, instrumentti, mekanismi, kulkuväline, mikä tahansa jokapäiväiseen elämään kuuluva esine. Itse prosessia (näiden objektien valmistamiseksi) kutsutaan tuotannoksi "proizvodit" verbistä "proizvodit". Tässä verbin merkitys viittaa alkuun, jossa valmistusprosessin seurauksena "saa alkunsa" "ishodit", luodaan "proizvoditsja" kyseessä oleva objekti - tuote.

Näin itse kielessäkin kuvastuu se hyvin laajalle, jopa jokapäiväiseen elämään, levinnyt ajatus, että aineellisessa maailmassamme jonkin esineen luomiseen, rakentamiseen, valmistamiseen, on välttämätöntä alkumateriaalin olemassaolo. Itse luominen, tuotanto taas ajatellaan työprosessina, joka koostuu materiaalin valinnasta, niiden työstämisestä, viimeistelystä, kokoamisesta, jossa viimeisenä vaiheena voidaan pitää uuden objektin kokeilua, sen käyttöön ottamista.

Jos tämä välttämättömyyden ajatus otetaan kaiken ihmistyön aksioomaattiseksi ennakkolettamukseksi, silloin parhaana ilmauksena sen paikkaansapitävyydestä voitaneen pitää jo muinoin tunnettua lausahdusta "ex nihilo fit nihil".

Jos alkumateriaalien olemassaoloa - olivat ne sitten luonnonrikkauksia, tai puoliteollisia materiaaleja, s.o. luonnonvaroja, joita jostain syystä ei ole saatu hyödynnetyiksi - voidaan pitää ensisijaisen välttämättömänä elementteinä valmistettaessa uusia objekteja, jotka tavalla tai toisella soveltuvat tähän tarkoitukseen, niin toisena ainakin yhtä oleellisenä ja välttämättömänä kaiken tuotannon, erityisesti luomisen, elementtinä on pidettävä luovaa persoonaa, jota voimme nimittää, kuten poliittisessa taloustieteessä on tapana tehdä - työvoimaksi, mutta jota me kutsumme tämän tai tuon objektin "luojaksi" "sozdatel". Viimeksi mainitun termin osuvuutta kuvaa se, että se tulee hyvin lähelle yllä mainittua persoonan aktiviteetin määritelmää, jota edellä nimitimme eri tavoin rakentamiseksi "postrojenie", valmistamiseksi "izgotovlenie", tai - usein - luomiseksi "sozidanije".

Miten tuote tai laite eroaa siihen käytetystä materiaalista? Yleensä tuote noteerataan (esim. rahayksiköissä) kalliimmaksi kuin siihen käytetty materiaali, ja materiaalin arvo muodostaa vain osan tuotteen arvosta. Kuitenkin määrällisesti (esim. painon mukaan) tuote ei ylitä sen valmistukseen käytettyjä materiaaleja, päinvastoin, melkein aina valmistuksessa kasaantuu ns. tuotantojätteitä, joiden paino usein ylittää itse tuotteen painon.

Tuotteen (laitteen) perusero sen valmistukseen käytettyihin aineisiin on siinä, että se soveltuu niihin käyttötarkoituksiin, joita sille sen valmistuksen yhteydessä on asetettu. Tällainen tuotteen soveltuvuus saavutetaan fyysisen ja älyllisen, ts. henkisen työn tuloksena. Jos fyysinen työ siihen liittyvine energiakulutuksineen voidaan laskea kilowattitunneissa, kaloreissa (viimemainittu mittaussuure on eniten käytetty), niin henkistä energiaa on vaikea arvioida ja jopa sen määrittelemisenkin luonnontieteellisen lähestymistavan puitteissa asettaa - kuten kokemus meidän aikoihimme asti osoittaa - ylivoimaisia, voittamattomia vaikeuksia. Voidaan kuitenkin todeta, että henkinen tai psyykkinen energia jokaisen objektin valmistamisessa tai rakentamisessa koostuu seuraavista tekijöistä:

- 1) objektin tarpeellisuuden tajuamisesta
- 2) arviosta tämän tarpeen tyydyttämisen vaikutuksesta
- 3) tuotteen (laitteen) muotoilusta - piirustus, kuvaus, malli
- 4) valmistustavan valinnasta, ts. - teknisen prosessin kehittäminen
- 5) käyttömateriaalien määrittelystä, antamalla ohjeet niiden laadullisista ja määrällisistä luonteista
- 6) välttämättömän työvälineistön valinnasta ja valmistuksesta
- 7) objektin (tuotteen, laitteen) välittömästä valmistusprosessista.

On ilman muuta selvää, että viimeksimainittua lukuunottamatta kaikki nämä toiminnot - vaikkakin niihin, joskin hyvin rajoitetussa määrin, liittyy fyysisiäkin ponnisteluja (esim. piirrettäessä tai kirjoittaessa) - ovat henkisiä. Peruselementtinä niissä on henkinen toiminta, s.o. järjellinen vaikutus, jolle on ominaista luova toiminta. Vaikka luomisprosessi onkin tässä luomisen elementti, se kuitenkin laadullisesti eroaa kaikista muista elementeistä - fyysisistä ponnisteluista, jotka ovat välttämättömiä luomisidean (rakennettavan tai valmistettavan objektin) toteuttamiselle, ja - tietysti - tätä tarkoitusta varten käytettävistä materiaaleista.

Pohdiskelumme on kohdistunut jonkin teknisen objektin, esim. laitteen tai mekanismin suunnitteluun ja valmistamiseen; mutta se olisi ollut identtinen, vaikka luova prosessi olisi kohdistunut kirjallisen (teknisen, sosiologisen tai kaunokirjallisen) tuotteen kirjoittamiseen tai musiikkiteoksen säveltämiseen, taideteoksen tai minkä tahansa - kotitalouteen, tuotantoelämään, tieteelliseen tai kulttielämään liittyvän - kohteen luomiseen.

Monissa edellä mainituissa luomisen muodoissa luova elementti on siinä määrin hallitseva, että itse toimintaa kutsutaan "luovaksi" "tvorzeskaja" tai yksinkertaisesti "luomistyöksi" (tvorjestvo) ja syystä, sillä siinä saa muotonsa täysin uusi ilmiö - kirjallinen teos, musiikkiteos, kuvateos tai muun käyttötuote. Näistä minkään arvo ei ole materiaalissa (esim. taiteilijan taulun kankaassa tai säveltäjän käyttämässä nuottipaperissa), kuten ei myöskään tuotteen luomiseen käytetyssä fyysisessä ponnistelussa (energiassa, jota esim. taiteilija, kirjailija, säveltäjä tai musiikin esittäjä käyttää liikuttaakseen käsiään); vaan kaikessa siinä uudessa, millä ei ole mitään tekemistä materiaalin eikä fyysisestän ponnistusten kanssa, mitä syntynyt, aikaisemmin tapahtumaton ilmiö edustaa. Tällaisen olennaisesti uuden, ennen luomisaktia olemassa olemattoman luomista (tai prosessia, ollaksemme tarkkoja) me nimitämme luomistyöksi (tvorjestvo) tai luomiseksi, joka on käytävien keskustelujen teema ja joka on myös lausuttu tämän esityksen nimilehdessä.

luomisaktista (Jes. 14:8; Mal. 2:10); suhteessa ihmisiin tämä toteutuu täydellisesti heidän lapseksiottamisessaan Kristuksen kautta, ja se on siten funktionaalinen, kun taas Isän Jumalan suhde ainosyntyiseen Poikaansa on ontologinen ja riippumaton mistään ulkoi-sesta suhteesta Jumalaan (Jes. 17:5; 24; Lk. 10:18; Joh. 7:58), eteenkään se ei ole riippuvainen itse luomakunnan olemassaolosta, joka edellyttää aikaa ja paikkaa, s.o. ilmi-öitä, jotka liittyvät vain luomakunnan olemassaoloon (2 Piet 3, 8; Ps 1; 39:5; Mt. 24:35; Ilm 10:6).

Sitäpaitsi, yhdessä apostoli Paavalin kanssa voimme todeta, että hypostaattisesta isyydestä Jumalan kolmiyhteydessä saa alkunsa ja nimensä kaikki, millä on Isän nimi taivaassa ja maan päällä (Ef 3:14-15).

Jumalan nimittäminen Luojaksi sisältää Jumalan jakamattomuuden suhteessa kaikkeen, mikä ei ole Jumala, sillä tästä nimestä seuraa se, että tämä "kaikki" on syntynyt Jumalan luomistekona; se, että maailma on saanut alkunsa nimen omaan luomisesta ex nihilo (2 Makk. 7:28) eikä jostain, joka oli olemassa ennen luomista (ks. edellä). Tästä seuraa, että Jumala pitää huolta maailmasta, jonka hän loi; maailmasta, jonka olemassaolo ajassa on mahdollista vain sentähden, että Jumala näki hyväksi ei ainoastaan luoda maailmaa, vaan antaa sille aikaa ja paikkaan ulottuva olemassaolo, jonka vahvistavat apostoli Pietarin sanat, kun hän sanoo: "Taivaat ja maat ovat samalla sanalla ylläpidetyt, millä ne ovat luodut (2 Piet 3:7).

Saman ajatuksen on ilmaissut V.N. Lossky osuvasti kirjoittaessaan: "Varma ja muuttumaton on luomakunnalle suhde Jumalaan; mutta suhteessa itseensä se haihtuu olemattomiin (nihil)".

Tässä yhteydessä on syytä lainata Moskovan metropoliitta Filaretia (Drosdov), jonka sanat ovat täynnä hengellistä runoutta: "Luodut olennot on asetettu Jumalan luovan sanan varaan ikään kuin timanttisillalle Jumalan pohjattoman äärettömyyden alle, pohjattoman oman olemattomuutensa päälle."

Molemmissa uskontunnustuksissa luomisen objektina on "taivas ja maa". Tämän sanamuodon lainaaminen Raamatun alkujakeesta (Gen 1:1) on ilmeinen ja sille on ominaista kaikki se lausumien runsaus, mitä kirkkoisät ja nykyeksegeetit ovat lausuneet ilmauksena sen ei ensinkään yksiselitteisestä ymmärtämisestä.

Kuten on tunnettua Johannes Krysostomos ja muut "antiokialaiset" näkivät sanoissa "taivas ja maa" jotain yksinkertaisen tautologian tapaista, minkä tarkoituksena oli vahvistaa ilmauksellisuutta ja antaa lausumalle hyvin totaalinen luonne. Itse asiassa ilmaisu "taivas ja maa" esiintyy Raamatussa usein kosmoksen, maailmankaikkeuden, maailmanrakennuksen merkityksessä (Gen 2:1, 1 Par 29:2, Ps 113:24, Hagg 2:21, Mt 5:34, 11:25, 28:18, Hebr 1:10). Toiset kirjoittajat, mm. Origines, Basileios Suuri, Johannes Damaskolainen ym. ovat nähneet tässä näkyväisten ja näkymättömäin maailman eron, mikä käsitys oli niin laajalle levinnyt, että Nikean kirkolliskokouksen isät katsoivat tarpeelliseksi liittää sen uskontunnustuksen tekstiin. Kuitenkin kirkolliskokouksen isien päähuolenaiheena oli ilmeisesti tässä yhteydessä mahdollisimman voimakkaasti korostaa poikkeuksia sallimattoman luomistyön tärkeyttä: Kaikki, mikä Jumalan lisäksi on olemassa, kaikki, mikä ei ole Jumala, on Jumalan luomistyötä. Tämä kreationismin perusidea, mikä on kaikkien ja ennen kaikkea monoteististen uskontojen perustana, on antanut aiheen vielä yhdelle uskontunnustuksen määritelmälle, joka selittää sekä sitä, mitä on sanottu maailman luomisesta että samanaikaisesti on looginen johtopäätös luomisen faktasta.

Luojasta käytetään latinalaisessa tekstissä nimitystä omnipotens - kaikkivoipa, ja kreikkalaisessa "παντοκράτωρ" kaikkivaltias. Vaikka termit tulevat merkitykseltään hyvin lähelle toisiaan, ne eivät ole identtisiä: kaikkivoipuus on ominaisuus, joka tässä tapauksessa on ilmaistu adjektiivisesti, kun taas substantiivi "Kaikkivaltias" ymmärretään eksistentiaalisesti Jumalalle kuuluvana nimityksenä. Sana "kaikkivoipa" olisi voitu lausua Jumalasta jo ennen luomista, sillä kaikkivoipuus on potentiaalinen attribuutti, kun taas

Tästä seuraa, että suhteessa luomistyöhön, luovaan toimintaan, aksiooma "ex nihilo fit" osoittautuu kestävämmäksi. Luominen on akti, johon liittyy jonkin olemuksellisesti uuden, ennen olemassa olemattoman ilmestyminen tahi syntyminen, olemisen alku. Niinpä Mozartin "Jupiter" sinfoniaa ei ollut olemassa, ennen kuin se syntyi nerokkaan säveltäjän tajunnassa; Otellon tai Lady Macbethin hahmoja ei ollut olemassa ennen kuin Shakespeare loi ne. Jokainen luomistapahtuma on ihme, joka ylittää aineelliselle maailmalle ominaiset luonnonlait.

Raamatusta löydämme ylevän ja samalla ankan eppisen kuvauksen maailman luomisesta, joka päättyy ihmisen, hengellis-aineellisen olennon luomiseen, olennon, joka on aineellisessa maailmassa ja on sukua sille ruumiillisen luontonsa puolesta, mutta joka hengellisen luontonsa puolesta on maailman yläpuolella.

Koskettelematta Genesiksen kahden ensimmäisen luvun yksityiskohtia, olemme tarkastelleet Raamatun luomiskuvauksen ydintä, jonka Nikean kirkolliskokouksen (v.325) isät ovat kirjoittaneet päätösasiakirjaan, ja mikä muodosti ensimmäisen uskonkappaleen sisällön, ja jota käytettiin hyväksi v. 381 laadittaessa Nikealais-Konstantinopolilaista uskontunnustusta: "Minä uskon yhteen Jumalaan, Isään, kaikkivaltiaaseen, taivaan ja maan, kaikkien näkyväisten ja näkymättömien Luojaan".

Neljännän vuosisadan alussa, Nikean kirkolliskokousta edeltäneinä vuosina, jolloin monilla sen tulevilla osanottajilla oli epäilemättä syntynyt ajatus kristillisen uskonopin perusteiden uudelleen muotoilemisen tarpeesta, oli pitkään (2. vuosisadan puolivälistä lähtien) ollut olemassa jo laajalti käytössä ns. apostolinen uskontunnustus (Apostolicum), joka tähän päivään asti on ollut lännen kirkossa jumalanpalveluselämässä käytössä. Ei ole epäilystäkään, etteikö Apostolicum ollut Nikean kirkolliskokouksen edustajille hyvin tuttu ja sen olemassaolo ei ainoastaan heijastunut Nikean uskontunnustuksen sisällössä ja tekstissä, vaan jossain määrin sitä voidaan pitää sen lähtökohtana tai perustana.

Voidaan toki kiistellä, kuka on laatinut Apostolisen uskontunnustuksen - kaikki Kristuksen kaksitoista opetuslasta tai jokin heistä - mutta ei ole aihetta epäillä, etteikö sen synty-aika olisi verrattain lähellä ensimmäistä vuosisataa, s.o. apostolien aikaa, eikä myöskään sitä, etteikö se olisi sukua vielä vanhemmille kastekaavoille. Näin apostolista uskontunnustusta voidaan pitää tärkeimpänä askelmana kristillisen tunnustuksen kehityksessä - evankeliumin kehotuksena kastaa Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen" (Mt 28:19) - kohti kastekaavoja, ja edelleen kohti Apostolicumia, Nikean tunnustusta, ja lopulta kohti v. 381 Nikealais-Konstantinopolilaista tunnustusta, jonka määrittelyt ovat vakiintuneet koko kristilliseen maailmaan.

Apostolisen uskontunnustuksen klausulaali, joka vastaa Nikean uskontunnustuksen ensimmäistä uskonkappaletta kuuluu: "Minä uskon Isään Jumalaan, kaikkivaltiaaseen, taivaan ja maan Luojaan." Tuonnempana palaamme siihen, millaisen uuden tulkinnan ensimmäisen uskonkappaleen sanamuodon hyväksyminen mahdollisti, mutta ensin on syytä todeta, että molemmat ensimmäiset uskonkappalet ovat lähes identtiset.

Molemmissa uskontunnustuksissa Jumalaa nimitetään Isäksi ja Luojaksi. Näistä ensimmäistä voidaan tarkastella ja se voidaan tulkita kahdella tavalla: Pyhän kolminaisuuden ensimmäisen persoonan nimenä, mutta myös ilmauksena Jumalan rakastavasta, kaitsevasta, isällisestä suhteesta luomakuntaansa. Vaikka jälkimmäinen merkitys on vuorisäärän (Mt. 5:6; vrt. Joh. 1:12) tunteville kristityille täysin luonteva, sitä se tuskin oli Nikean kirkolliskokouksen isille - jotka laatiessaan uskontunnustuksen tekstiä - joita ohjasi välttämättömyys opettaa Jumalan persoonien nimet; Jumalan, joka on yksi kolminaisuudessa, ja siksi nimitys "Isä" viittaa tässä ensisijaisesti iankaikkisen ensimmäisen persoonan hypostaattisesta yhteydestä Poikaan, kolminaisuuden toiseen persoonaan, joka lähtee Isästä. Toiseksi tätä "Isän" nimen ontologista mainitsemista saattoi edesauttaa isillä myös epälooginen maininta Jumalan isällisestä suhteesta luomaansa maailmaan, s.o. ennen hänen nimittämistään Luojaksi. Jumalan isyys suhteessa luomakuntaan on seurausta

sana "Kaikkivaltias" edellyttää sitä, että maailma on luotu ja Jumala "säilyttää" ja "ylläpitää" sitä, s.o. edellyttää jo luodun maailman olemassaoloa.

Olenaisesti suurin tekstuaalinen ero Nikean uskontunnustuksen ja Apostolisen uskontunnustuksen välillä, ensimmäisessä uskonkappaleessa käytetyissä termeissä näyttäisi olevan Nikealaisten isien suorittama sanan "yksi" lisäys ("uskomme yhteen Jumalaan"...), mitä ei ole Apostolicumissa. Tämän monoteistisen prinssiin vahvistaminen osoittautui välttämättömäksi ajatuksellisen tasapainon saavuttamiseksi uskontunnustuksen seuraaville klausuleille, jotka käsittelevät Sanaa ja Pyhää Henkeä. Sanan hypostaattisten ominaisuuksien tulkinta, joka on Nikean tunnustuksessa paljon laajempi kuin Apostolicumissa, saattoi aiheuttaa (ja aiheuttikin) kiusauksen nähdä Jumalan kolminaisuudessa eräänlaisen panteonin, joka vahingoitti teologista dogmaa jakamattomuudesta ja konsubstantiaalisuudesta. Tämän kiusauksen välttämiseksi esitettiin kategorinen väite: Jumala on yksi. Tämä äärimmäisen lyhyt uskontunnustuskaava sisältää kaksi perustotuutta, ensinnäkin Pyhän Kolminaisuuden persoonien ykseys ei särke kunkin persoonan olemassaoloa - vaan päinvastoin vahvistaa jokaisen persoonan hypostaattisuutta samoin kuin niiden keskinäisiä hypostaattisia suhteita. Toinen julkilausuttu totuus on Jumalan ykseys - totuus, joka täydellä voimalla kuulutettiin Israelin kansalle Siinain vuorelta, ja jonka kaiku on saatellut Israelin koko historiallista olemassaoloa, on ollut valitun kansan aatteellinen ydin, on ollut valitun kansan ihanne, joka on varjellut tätä kansaa hukkumasta pakanuuden valtamereen, ja näin valmistanut ja säilyttänyt edellytyksen Messiaan - Vapahtajan tulolle, jota juutalaiset odottivat. "Vain Herra sinun Jumalasi on Jumala eikä ole ketään hänen lisäksensä" (Deut. 4:35) - tässä kategorisessa muodossa Israelin kansa toistuvasti vastaanotti ilmoituksen Jumalan ykseydestä; eivätkä Nikean kirkolliskokouksen isät voineet olla noudattamatta sen kiistatonta auktoriteettia ja jättää huomiomatta sen suunnatonta merkitystä.

Opetus Jumalasta Luojana ja Isänä ei rajoitu ainoastaan uskontunnustuksen ensimmäiseen uskonkappaleeseen: vaikkakin tätä seuraavat uskonkappaleet puhuvat pääasiassa Pyhän Kolminaisuuden toisesta ja kolmannesta persoonasta, on niiden hypostaattinen yhteys usein mainittu Isään Jumalaan, josta toinen persoona, Jumalan Poika syntyy ja kolmas persoona - Pyhä Henki - lähtee. Jo tämä jumalallisten hypostaasien ykseys pakottaa ajattelemaan luomista tapahtumana, johon kaikki Pyhän Kolminaisuuden persoonat osallistuvat; on kuitenkin puhe toisesta persoonasta, "Jumalan Sanasta", kuten häntä ensimmäisten vuosisatojen kirkon isät usein nimittivät - Hänen kauttansa on kaikki tullut, s.o. saanut syntynsä.

Jumalallisena kaitselmuksena voidaan pitää sitä, että psalmin kirjoittaja näkee Sanan osallistumisen luomistyöhön Pyhän kolminaisuusopin ennakointina: Herran Sanalla ovat taivaat tehdyt, ja kaikki niiden joukot hänen suunsa hengellä" (Ps 32:6). Näissä sanoissa on ilmaistu jo ajatus, että Jumala on luonut kaiken ainoastaan Sanansa kautta; ajatus, joka saa ilmauksensa Johanneksen evankeliumin prologissa: "Kaikki on saanut syntynsä hänen kauttansa, ja ilman häntä ei ole syntynyt mitään, mikä syntynyt on." Tätä totuutta evankelistista pitää niin tärkeänä, että hän jakeessa 10 toistaa: "Maailma on hänen kauttaan saanut syntynsä." Psalmissa 32 (ks. edellä) oleva maininta Pyhän Hengen osallistumisesta luomiseen perustui Genesiksen kirjoittajan suoraan viittaukseen, jonka löydämme jo toisesta jakeesta, jossa sanotaan: "Pyhä Henki liikkui (merahfet) vetten päällä" (Gen 1:2).

Olemme jo käsitelleet olennaista eroa niin luovan ja tuottavan kuin jumalallisen ja inhimillisen luomistyön välillä. Genesiksessä luominen mainitaan kolme kertaa: Ensimmäisen kerran Gen 1:1:ssä, jossa verbi "ברא", luoda, kuvaa koko aineellisen järjestyksen ja kehityksen piiriin kuuluvaa maailmaa (ja monet tutkijat tarkastelevat sitä ei-materiaalisena maailmana). Toisen kerran verbi mainitaan, kun ensimmäiset elolliset olennot luodaan (Gen. 1:21), ja lopulta, kolmannen kerran, kun sama termi ilmaisee ihmisen luomisen tapahtuneeksi (Gen. 1:26, 27).

Kaikki aineellisen maailman kehitysmuotojen välivaiheet kuvataan käyttämällä verbiä "sosdat" tai "proizvesti". Viimeksimainittu ilmaisee, ettei puhe ole vain muovaamisesta,

rakentamisesta tai jostain jo aiemmin luodusta materiasta, vaan se sisältää ajatuksen, että itse materiaalillekin on annettu tiettyjä kykyjä ja ominaisuuksia osallistua autonomisesti omaan kehitykseensä. Tämä yhteistyö ei sulje pois tai korvaa jumallallista aloitteentekoa, vaan päinvastoin vahvistaa ja kohottaa ajuksemme ja ymmärryksemme käsittämään alkuunpanijan suunnanttomasta kaikkivoipaisuuden ja rikkauden.

Tässä yhteydessä on paikallaan esittää analogia nykyisen teknologisen kehityksen alueelta. Itse asiassa, miten täydelliseksi tietokoneemme ja roboottimme kehittyvätkin, millaisia edistysaskelaita kybernetiikka ja sitä seuraavat tai sille rinnakkaiset tieteellistekniset alat saavuttavatkaan, silti luojana on siinä ihminen, jonka valtaan jää myös hänen luomiensa mekanismien hallinta ja itse niiden olemassaolo.

Näin on myös luomakunnan kehityksen kanssa, erityisesti uusien, entistä monimutkaisempien elämänmuotojen "syntymisen" (Gen 1:20-25), jossa alkulähteenä ja liikkeellepanevana voimana on Jumalan tahto, joka luo, ohjaa, säätelee, säilyttää. Vaikka apostoli Paavali ikään kuin koko ihmiskunnan sulla sanoikin: "Hänessä me elämme ja liikumme ja olemme" (Apt 17:28), voidaan tämä luonteeltaan totaalinen lausuma kuitenkin täysin siirtää koko luomakuntaan. Paikallaan ovat myös psalmikirjoittajan sanat: "Sinä otata pois niiden hengen, ne kuolevat... Sinä lähetät henkesi ja ne luodaan ja sinä uudistat maan muodon" (Ps 103: 29-30).

Raamatusta näemme, että koko maailman luomisen huipentuma oli ihmisen luominen.

Tästä löydämme toisen, ehkäpä, kaikkein parhaimman todistuksen Pyhän Kolminaisuuden kaikkien persoonien osallistumisesta luomisaktiin. Itse asiassa, jos ihmistä edeltäneen maailman luomiskertomus rajoittui johdonmukaisesti mainintoihin luomisen kohteista, ihmisen luomista edeltää se, mitä ortodoksisessa teologiassa nimitetään "Pyhän Kolminaisuuden neuvonpidoksi": "Tehkäämme ihminen kuvaksemme, kaltaiseksemme" (Gen 1:26). Tämä korostaa ihmisen luomisen erityistä - voidaan sanoa kosmista - merkitystä ja itse luomisaktia kuvataan juhlallisoin vivahtein. Verbin käyttöä monikkomuodossa - "tehkäämme", samoin kuin Jumalan nimitystäkin monikkomuodossa (Elohim) pidetään ortodoksisessa teologiassa Jumalan inspiroimana todistuksena Jumalan kolminaisuudesta.

Ihmisen luominen, samoin kuin sitä edeltävät luomistapahtumat - materiaan luominen ("elottoman" luonnon) ja elämän luominen (yksinkertaisimmat elolliset olennot sitä seuraavine uusine elämänmuotoineen) merkitsevät kutsua olemiseen asioille, millä sitä ennen ei ollut olemista, ei edes prototyyppiä, ja siksi tässä sanaa on käytetty ilmaisemaan luomista ex nihilo, ilman että on käytetty hyväksi mitään alkumateriaalia.

On selvää, että herruus yli luomakunnan käsittää luonnon käytettävissäolon, enemmänkin, se edellyttää sen kehittämistä, mikä on todiste ihmisen järjen merkityksestä hallinnanssa. Päinvastoin luonnon turmeleminen, sen rappeutuminen, köyhtyminen sen sijaan, että ihminen halitsisi sitä vastuullisesti, on varma merkki siitä, ettei ihminen ole täyttänyt tätä tehtäväänsä.

Edelleen Raamattu osoittaa ne periaatteet ja rajat, joilla ihminen voi käyttää luontoa hyväkseen. Luonnon hyväksikäyttö on luvallista, mutta vain niissä rajoissa kuin sen käyttö on välttämätöntä ihmisen olemassaolon kannalta. Enemmänkin, on olemassa yleinen lainalaisuus siitä, miten, miten eräät luomakunnan edustajat käyttävät toisiaan hyväkseen: "Ja Juamala sanoi: "Katso minä annan teille kaikkinaiset siementätekevät ruohot, joita kasvaa kaikkialla maan päällä, ja kaikki puut, joissa on siementä tekevä hedelmä, olkoot ne teille ravinnoksi. Ja kaikille metsäneläimille ja kaikille taivaan linnuille, ja kaikille, jotka maassa matelevat ja joissa on elävä henki, minä annan kaikkinaiset vihreät ruohot ravinnoksi" (Gen 1:29-30). Jäljempänä ihmisen mahdollisuuksia täydennettiin: hänen ravintonaan olivat kalojen, lintujen, kaiken liikkuvan ja elävän liha (Gen 9:3). Samalla Jumalan käskyssä on osoitettu myös luonnonvarojen hyväksikäytön raja, se on veri, orgaani, joka määrää eläinten ja ihmisen elintoiminnon: "Älkää vain syökö lihaa,

jossa on sielu, sen veri, vielä on. Mutta teidän oman verenne, jossa teidän elämäne on, minä koston (Gen 9:4-5).

Elämän jokapäiväisten tarpeiden yli menevä luonnonvarojen hyväksikäyttäminen on siis luvaton, se menee sallitun rajan yli.

Tästä seuraa, että ajattelematon luomakunnan käyttö, s.o. - mieletön metsien tuhoaminen, petsidien ja muiden maaperää ja myös luonnon vesivaroja myrkyttävien kemikaalien joutuminen maaperään, eläinten tuhoaminen ryöstöpyynnillä ja urheilumetsästyksellä, ilmakehän ja veden saastuttaminen tuotantojätteillä ja liikennevälineiden päästöillä - on syntiä. Tunnettu tosiasia on, että teknistä kehitystä seurannut tuotantojätteiden kasvu (ennen kaikkea savu- ja pakokaasut) on 20-vuosisadan jälkipuoliskolla johtanut katastrofaaliseen luonnon saastumiseen, etenkin ilman ja vesistöjen saastumiseen.

Tähän yhdistyy barbaarinen metsien hakkuu, metsien, jotka ovat ilmakehän hapensaannin peruslähteitä, happea ei niinkään kulu ihmisten ja eläinten elämän ylläpitämiseen, niin sanoaksemme suoraan tarkoitukseensa, vaan se kuluu polttoaineen palamiseen kattiloissa, teollisuuden uuneissa ja moottoreiden sylintereissä.

Jo lähivuosikymmeninä ihmiskunta törmää ns. "kasvihuoneilmiöön". Maasta avaruuteen siirtyvän lämmön määrän aleminen, joka on seurausta ilmakehän saastumisesta, aiheuttaa seurauksenaan maan pinnan ja ilmakehän alempien kerrosten lämpenemisen, josta puolestaan on seurauksena ilmastollisia muutoksia ja sellaisia niistä johtuvia maailmanlaajuisia ilmiöitä kuten arktisten jäätien sulaminen, merenpinnan kohoaminen, valtavien kuivien maa-alueiden saastuminen ym.

Eräs vasta viime vuosikymmeninä todettu suuri uhka on otsoonikerroksen häviäminen fluoria sisältävien ja eräiden muidenkin aineiden vaikutuksesta.

On sangen todennäköistä, että systemaattisilla maanalaisilla ydinräjäytyksillä, joilla on aiheutettu maapallon pinnan ylimpien kerrosten järjestyksiä, on kauaskantoisia seismisiä seurauksia, puhumattakaan siitä, että viime aikoihin asti eräät suurvallat eivät ole vaivautuneet siirtämään ydinkokeitaan maan alle, vaan ovat suorittaneet ne ilmakehässä, mikä todennäköisimmin aiheuttaa tuhoisia seurauksia luonnolle ja koko maapallon väestölle.

Luomakuntaan vahingollisesti vaikuttavista tekijöistä kärsii eniten kuitenkin ihminen itse. Erityisesti ekologiset vaikutukset ilmastollisine ja seismisine vaikutuksineen eivät aiheuta muutoksia ainoastaan miljardien ihmisten terveydelle ja elämälle, vaan vaikuttavat haitallisesti heidän psyykkiseen tilaansa sekä välittömästi että potentiaalisesti synnyttäen epävarmuutta, levottomuutta, suoranaista pelkoa sukupolvemme ja jälkeläistemme huomispäivästä.

Pitäen mielessä kaiken, mikä uhkaa elinympäristöä ja ihmiskunnan olemassaoloa, on järjestöntä ja vaarallista tuhata suunnattomia aineellisia ja henkisiä voimavaroja asevarusteluun sen kaikissa muodoissaan, kalliisiin kosmisiin toimenpiteisiin aurinkojärjestelmän tutkimiseksi strategisten tähtien sota puolustusjärjestelmän (SDI) kaltaisten järjestelmien luomiseksi, jotka on luotu sotatarkoituksissa.

Yritykset ryhtyä toimenpiteisiin teknisen kehityksen vauhdin hillitsemiseksi yrittämällä pysäyttää uhkaava katastrofi kohtavat usein ihmisissä haluttomuutta katsoa raittiisti toivuttua silmiin, ja jotka näin tietoisesti tai tiedostamatta yhtyvät Ludvig XV:n käsitykseen - "meidän jälkeemme vaikka vedenpaisumus"; nämä ihmiset vastaavat yleensä seuraavan kaltaisilla latteuksilla: "Mitä meidän pitäisi tehdä, palaammeko takaisin luoliin, syömmekö raakaa lihaa ja ratkaisemme syntyneet konfliktit nyrkein?"

Luoliin vetäytyminen ei tosin vielä ole tarpeen, mutta on olemassa välitön tarve supistaa autojen tuotantoa ja rajoittaa niiden yksityiskäyttöä (kenties järjestöiltäkin), korvata auto-

liikenne sähköliikenteellä (sähköveturit, sähköautot), säättää entistä ankarempia lakeja asuinympäristön saastuttamisesta, riistopyynnistä, yrityksistä särkeä ekologinen tasapaino (kuten Siperian jokien virranjuoksun kääntäminen tai Leningradin padon rakentaminen).

Mutta ennen kaikkea tulee estää metsän ryöstöhakkuu, joka hyvin pian tekee ilmakehän kelpaamattomaksi elämän ylläpitämiseen.

Kuten havaitsemme, planeettamme väestö on kuin evankeliumin vertaus viinitarhureista, jotka käyttivät väärin mahdollisuuksiaan, kuvittelivat itsensä isänniksi siellä, missä he itse asiassa olivat vain palkkatyöläisiä, jotka nauttivat luottamusta, mutta jotka olivat velvolliset tekemään tiliä toimistaan. Veratuksen mukaisesti rangaistus kohtaa viinitarhureita, jotka ajallaan annettavien hedelmien sijasta antavat isännälle pilaantuneen, autioituneen saastuneen viinitarhan (Mt 21:33-41).

Jos orja, joka ei käyttänyt hänelle uskottua leiviskää joutui raskaaseen vastuuseen jo siitä, ettei hän korjannut voittoa, millainen tuleekaan olemaan tuomio sille, joka käyttää väärin annettuja mahdollisuuksiaan tai hukkaa ne ajattelemattomuudessaan tai käyttää niitä huonosti.

Eikö hänen, joka tässä tapauksessa edustaa koko ihmiskuntaa, tule tajuta onneton tilansa, lakata sikamaisesti huolehtimasta vain kulutuksesta ja käännettyään hylkäämänsä Isän puoleen, tulla uudestaan osalliseksi rakkaan perillisen oikeuksista; perillisen, joka on Isän kanssa yhteistyössä käyttäen järkevästi hänelle uskottua omaisuutta (Lk 15:11-24).

Käännös: M.K.

VASTUUMME LUOMAKUNNAN EHEYDESTÄ

Leningradin hengellisen akatemian dosentti,
pappismunkki V. Fjodorov
(Käännös venäläisestä alkutekstistä)

Kirjakielissä sana "vastuu" määritellään jollekulle uskotuksi tai jonkun velvollisuudeksi tehdä tiliä teoistaan sekä ottaa kannettavakseen syyllisyys niiden mahdollisista seurauksista. Kysymys on velvollisuuksista, jotka ymmärretään "lupauksiksi tai sopimuksiksi", jotka vaativat vastaanottajaltaan niiden ehdotonta täyttämistä.

Mutta "vastuusta" on mahdollista puhua myös tunteiden tasolla. Silloin vastuuntunnosta puhutaan persoonallisuuden ominaisuutena tai luonteenpiirteen kasvattamisen merkityksessä.

Etiikassa ja oikeudessa vastuuta tarkastellaan käsitteenä, joka heijastaa henkilön sosiaalista ja eettis-oikeudellista suhtautumista yhteiskuntaan (koko ihmiskuntaan).

Filosofisessa kirjallisuudessa käsitettä on ruvettu käyttämään 19. vuosisadan jälkipuoliskolta lähtien. Mc Keonin mukaan termi "vastuu" esiintyi ensi kertaa filosofiassa vuonna 1859 julkaistussa Bainin kirjassa "The emotions and the will". Vain ymmärtää vastuun "rankaisemisen" (punishability) merkityksessä, koska jokainen kysymys, joka termiä tarkastellessa nousee esiin, on "syytöksen, harkinnan ja rankaisemisen" kysymys.

Vastuukäsityksen kehityssuunnat voidaan esittää vektoreina, joista yksi johtaa historiallisesti kollektiivisesta individuaaliseen, ja toinen - ulkonaisesta sisäiseen, tiedostettuun, henkilökohtaiseen vastuuseen. Piaget'n mukaan edellistä vektoria voidaan nimittää individualisoitumisen vektoriksi, ja toista - vastuun sielullistamisen (spirituali-soitumisen) vektoriksi.

Vastuun "sielullistamisen" mukana voidaan erottaa käsitteen kehityksessä kolmas vektori - vastuu ei ole ainoastaan menneisyydestä, vaan myös tulevaisuudesta. Juuri vastuun siirtymisessä retrospektiiviseltä tasolta perspektiiviselle tasolle, ilmenee sen kehityksen progressiivinen suunta. Tällöin tarkoitetaan ei ainoastaan henkilön kykyä nähdä ennalta tulevien tapahtumien tulokset, vaan myös hänen pyrkimystään osallistua aktiivisesti ympärillä olevan maailman muuttamiseen.

Vastuun edellytyksenä on valinnan mahdollisuus, se on tietoisien etusijan antaminen määrätylelliselle käyttäytymismallille. Valinta taas tapahtuu, kun tarjolla on vähintään yksi tai mieluummin useita vaihtoehtoja. Useinmiten valinta on - ei etusijan antamista yhdelle mahdollisuudelle, vaan toisen mahdollisuuden tukahduttaminen, hylkääminen. Toisin sanoen henkilö kantaa vastuun ei vain valitsemastaan vaihtoehdosta, vaan hylkäämistään, toteutumattomasta vaihtoehdosta.

Vastuun subjektina voi olla yksilö, yhteisö tai jopa koko ihmiskunta. Mutta suhteiden subjektin lisäksi on oltava vielä toinenkin subjekti, jolle on oltava tilivelvollinen. Psykologisessa kirjallisuudessa tätä subjektiä nimitetään "instanssiksi". Instanssi arvioi vastuun subjektin toimintaa sekä määrää sanktiot syyllisyyden tai ansioiden määrästä riippuen.

Teemamme kannalta vastuun instanssi on Jumala. Jumala lausuu luovan sanansa: "Tehkäämme ihminen", ja käskyyn "tulkoon" ihminen on kutsuttu vastaamaan löytämällä

jumalallinen aivoitus, toteuttamalla iankaikkisuudessa olemassa ollut idea. Ihmisen täytyy vastata luovaan sanaan. Tätä ihmisen vastausta Jumala odottaa. Juuri sentähden ihminen onkin vastuullinen, että hän sanallisena ja järkevänä olentona kuuluu vastata Jumalalle, vastata koko olemassaolollaan, koko ihmisyytensä täyteydellä.

Toisesta vastuun instanssista puhuu akateemikko V. Goldnski. Pohtiessaan ihmiskunnan itsensä tuhoamisen reaalista vaarasta hän toteaa: "Me olemme vastuussa, emme vain itsemme edessä, vaan myös koko maailmankaikkeuden edessä, vaikkapa vain ainutlaatuisen maanpäällisen sivistyksen takia."

LEVOTTOMUUDEN AIHEITA

Nykyään monet jo tajuavat, että ihmiskunnan olemassaolo on riippuvainen ympäristösuojelutoimenpiteiden onnistumisesta. Akateemikko V.I. Vernadski kirjoitti: "Me elämme ihmiskunnan elämän, sen maanpäällisen historian, poikkeuksellisen tärkeässä, olemukseltaan uuteen aikakauteen siirtymisen taitekohdassa. Ensi kerran ihminen on elämällään ja kulttuurillaan valloittanut koko maapallon pinnan - yleisesti ottaen koko biosfääriin, koko elämään liittyvän planeetan alan."

Jännittynyt, ja eräissä tapauksissa kriittinen ekologinen tilanne, joka on muodostunut tämän vuosisadan jälkipuoliskolla, ei ole muuta kuin signaali uuden historiallisen vaiheen koittamisessa yhteiskunnan ja sitä ympäröivän luonnon yhteistoiminnassa. Luontoon vaikuttamisen mittasuhteet ja voima ovat kasvaneet, on ilmaantunut laadullisesti uusia vaikutuksen tapoja ja muotoja, ihmisen toiminta on laajentunut niillekin luonnon alueille, jotka aikaisemmin olivat hänelle saavuttamattomia.

Ongelma "ihminen ja luonto" on saanut nykyään aivan uuden ulottuvuuden, uuden sosiaalis-ekonomisen kansainvälis-poliittisen statuksen.

Hahmottelemme lyhyesti globaalisluonteiset perusongelmat. Litosfääri - maan kova kuori ja erityisesti sen ylin osa, on viime vuosikymmeninä tullut hyvin tuntuvien antropogeenisten kuormitusten kohteeksi. Tämä on seurausta ihmisen aktiivisesta tunkeutumisesta maan uumeniin, seurausta ihmisen aiheuttamasta maan reliefin ja luonnon maiseman muuttamisesta, seurausta suurten insinööritekniikkaa kysyvien rakennelmien pystyttämisestä, seurausta sekä pakonsanelemasta että perusteettomasta maiden valtaamisesta maatalouskäyttöön, seurausta maankuoren hävittämisestä ja saastuttamisesta, autioittamisesta, suolaamisesta, myrkyttämisestä ja eräistä muista prosesseista. Joka kymmenes vuosi maaperän ylimmän kerroksen maailmanlaajuiset menetykset ovat 7%.

Sadassa maapallon maassa on havaittavissa väärän taloudenpidon seurauksena autioitumista. Nykyvauhdilla nämä tappiot lähimmän 30 vuoden kuluessa johtavat niiden tuottamien tuotteiden osalta koko maailman mittasuhteissa 26 miljardin dollarin menetyksiin.

Jos otetaan huomioon se täysin reaalinen mahdollisuus, että seuraavien 50 vuoden aikana maapallon väkiluku kaksinkertaistuu, käy hyvin ymmärrettäväksi ihmiskunnan elintarvikehuollon ongelman koko vakavuus olosuhteissa, joissa vapaat maaresurssit ehtyvät.

Verraten uusi ilmiö, joka on saavuttamassa yhä globaalimman luonteen, on litosfääriin (erityisesti maaperän, pohjavesien) saastuminen sekä intensiivinen maanalaisten alueen hyväksikäyttö (jätteiden hautaaminen, öljyn ja kaasun varastoiminen, ydinkokeiden suorittaminen, erilaisten maanalaisten varustusten rakentaminen jne.). Tämä aiheuttaa erilaisia epämiellyttäviä seurauksia.

Sen valossa, että makean veden ongelma yhä entisestään vain kärjistyy maailmassa, yksi litosfääriin arvokkaimmista resursseista - pohjavedet vaativat erityistä huomiota osakseen,

onhan se kaikkein taloudellisin vesivara. Kuitenkin on olemassa pohjavesien laadun heikkenemisvaara yhä laajenevan saastuttavien teollisuusjätteiden, mm. sangen toksisten ja radioaktiivisten jätteiden hautaamisen yhteydessä.

maapallon ilmakehä on joutunut antropogeenisten muutosten, kaiken lisäksi nähtävästi perustavaa laatua olevien muutosten alaisiksi. Ilmakehän ominaisuudet ja sen kaasukoostumus muuttuvat, ja inosfäärin ja stratosfäärin otsonin tuhoutumisvaara kasvaa, sen pölytyttyneisyys lisääntyy, alimmat kerrokset täyttyvät elollisille organismeille vahingollisista teollisista ja muuta taloudellista alkuperää olevista kaasuista ja aineista. Tämä luo "kasvi-huone-efektin".

Laajalle levinnyt käsitys siitä, että hiilihappokaasun - mikä vastaa noin puolet "kasvi-huone-efektistä" - päälähde on louhitun polttoaineen polttaminen. Neuvostoliiton tiedeakatemian kirjeenvaihtajajäsenen G. Savarsinin ja professori U. Clarkin (USA) lisäksi tekemät laskelmat kuitenkin osoittavat, että "kasvi-huone"-kaasujen päälähde on maaperän mikrobiyhteisöjen työn rikkoutuminen Siperiassa ja osassa Pohjois-Amerikkaa. Joka tapauksessa jos antropogeeninen kuormitus vakiintuu nykytasalleen, hyvin suurella todennäköisyydellä maapallon lämpötila tulee olemaan 0,5 astetta jokaisen seuraavan 10 vuoden aikana. Tämä pieni lämpötilan nousu johtaa siihen, että autioitumisen vauhti kasvaa sekä Aasiassa että Afrikassa.

Tuntuja ilmastomuutoksia tulee tapahtumaan Pohjois-Amerikan pohjoisosassa, Siperiassa ja Skandinaviassa. Toinen globaalinen seuraus ilmaston muuttumisesta tulee olemaan jo nyt tapahtuva meren pinnan nousun vakava nouseminen. On laskettu, että viimeisen 100 vuoden aikana meren pinat on kohonnut 10-12 cm. Nyt tämä prosessi on nopeutunut noin kymmenenkertaiseksi.

Maailmanlaajuiset ilmastomuutokset koskevat ei ainoastaan lämpötilan kohoamista, vaan myös planeetan pinnalle ulottuvan auringon ultraviolettisäteilyn voimakkuuden muutosta. Tämä liittyy otsonikerroksen ohentumiseen. Viimeisten 16 vuoden aikana pohjoisella pallonpuoliskolla otsonipitoisuus stratosfäärissä on pienentynyt keskimäärin 3% tiheästi asutettujen Pohjois-Amerikan ja Euroopan alueiden yllä. On laskettu, että jokainen otsonikerroksen ohentumisprosentti aiheuttaa ihosyöpään sairastuvien lukumäärässä 5-7% kasvun.

Maailmanlaajuisiksi ongelmaksi ovat muodostuneet myös happolaskeumat - sateitten, lumen, sumujen happamuuden valtava lisääntyminen, mikä tapahtuu palamisen yhteydessä muodostuvien rikkidioksiidin ja typpioksiidien valtavina päästöinä ilmakehään. happolaskeumat alentavat satoa, tuhoavat kasvillisuutta, tuhoavat elämää makeissa vesistöissä, rapistavat rakennuksia.

maapallon biologinen kuori, biota, kokee itsessään elollisen aineen ja elämän muotojen koko kirjo, kokee itsessään monien mainittujen vaikutusten negatiivisia ekologisia seurauksia, jotka johtavat biokemiallisten sarjojen energieettisten ja termodynaamisten prosessien rikkoutumiseen biosfäärissä. Tämän lisäksi biota on joutunut erityipaineiden kohteeksi, joista osa on globaalista laatua. Niitä ovat ensi sijassa eläin- ja kasvimaailman lajikyhtymisprosessi, yhä kasvava maapallon metsättömäksi muuttuminen.

Ihmisen taitamaton ja välinpitämätön suhtautuminen elolliseen maailmaan, ajoittain jopa barbaarinen suhatutustapa on johtanut siihen, että villieläinten sukupuuttoon kuoleminen (täydellinen katoaminen) vauhti on saavuttanut historiallisen maksiminsa - keskimäärin yksi laji vuodessa.

Vieläkin havahduttavampi on maapallon kasvillisuuden tuhokuva. Eräiden arvoiden mukaan 70-luvun puolessa välissä joka päivä tuhoutui yksi laji ja alalaji. 80-luvun loppuun mennessä ennuste on yksi laji tunnissa.

Maapallon biotan geneettisen potentiaalin köyhtymistä tapahtuu myös jalostettujen biologisten muotojen laji- tai rotukirjon supistumisessa.

Erityinen huolenaihe on trooppisten metsien häviäminen (vuosittain 11 milj. heht.). Tällä vauhdilla viimeinen puu saattaa olla hakattu 85 vuoden kuluttua. Tämän prosessin puhtaasti ekologiset ja sosiaaliekonomiset seuraukset ovat mittavat: kosteushäviöt, maaperän eroosio ja autioituminen, paikallisten ilmasto-olojen muutos, valtavien, tällä hetkellä arvaamattomien luonnon ekonomisten varojen jne. tuhoaminen. Globaalisten ekologisten muutoksien tasolla tulee korostaa, että tropiikin metsätyöksi muuttuminen muuttaa maapallon pinnan rakennetta, toisin sanoen suurentaa sen heijastuskykyä. Tämä yhtyneenä maailmanlaajuisen kaasuväli ja energiatasapainon muutokseen synnyttää seuraamuksia, jotka voivat johtaa maapallon ilmaston epätasapainoon.

Isännän oikeuksien vesisysteemeihin tunkeutumisen tuloksena maapallon vesipinta - hydrosfääri on joutunut kovalle koetukselle. Monet joet, järvet ja meret ovat muuttuneet erilaisten jätteiden ja saastuttavien aineiden kaatopaikaksi. Hydrosfäärin laadullisesta muuttumisesta (kemiallisen koostumuksen ja vesistön ominaisuuksien) on tullut meidän aikamme päätekijä makean veden määrälliselle vähenemiselle maapallolla, sekä myös suuren luokan biotan tuhoutumiselle - joet, järvet, meret.

On havaittavissa räjähdysmäinen vesiväylien ja vesistöjen antropogeenisen saatumisen kasvu. Vesikriisi ei ole fataalinen välttämättömyys, mutta tarvitaan perinpohjainen uudelleenarviointi makean veden käyttämisestä taloudessa. Tämä merkitsee periaatteessa uuden strategian kehittämistä ja toteuttamista, vedenkäytön teknisen, organisatorisen ja ekonomisten perusteiden hyvin syvää perestroikkaa.

Merien ongelma on myös hyvin vakava. Antropogeeniset saasteet tällä vyöhykkeellä ovat olleet syy siihen, että sen biologinen produktiivisuus on laskenut nykyään 20% ja maailman kalanpyynti on saaliiltaan esim. 80-luvun alussa pudonnut 15-20 miljoonaan tonniin.

YK:n tietojen mukaan meriin lasketaan vuosittain 50 tuhatta tonnia pestitsideja, 5 tuhatta tonnia elohopeaa, n. 10 milj. tonnia öljyä sekä suuri määrä muita saastuttavia aineita. Tämän lisäksi joet kuljettavat joka vuosi meriin antropogeenisistä lähteistä peräisin olevia, rautaa, mangaania, kuparia, sinkkiä, lyijyä, tinaa, arsenikkia, öljyn määrän, joka ylittää geologisten prosessien tuloksena tulevien mainittujen aineiden määrän.

Merten pohjaa, mm. syvänteitä, käytetään yhä laajemmalla mitalla erityisen vaarallisten toksisten aineiden (mukaanlukien "moraalisesti vanhentuneet" myrkylliset taisteluaaineet) sekä myös radioaktiivisten materiaalien hautaamiseen. Eräiden arvovaltaisten järjestöjen todistuksen mukaan jätteenkäsittelyn vuodon seurauksena tällaisilla hautapaikoilla on havaittavissa tapauksia vesien ja luonnon vaarallisesta saastumisesta.

Esimerkkejä kriisitilanteista voi mainita paljon. Esimerkiksi yksisoluisen kultalevän räjähdysmäinen lisääntyminen viime vuonna Pohjanmeressä. Syynä tähän tiedemiehet pitävät eräiden mutaatioiden syntyä mereen heitettyjen myrkyllisten kemiallisten aineiden vaikutuksesta. Toinen mahdollinen syy on maaperästä huuhtoutuvien, mereen joutuvien aineiden vaikutus.

Vielä eräs esimerkki ekologisesta katastrofista: riistoasenne kalavaroihin. Niinpä esim. 60-luvulla sallittiin rikollinen turskan ylipyynti Barentsin meressä. Sitten Norjan ja Neuvostoliiton kalateollisuus siirtyi (kalalajeja, ei tietoa; suom. huom) pyyntiin - Barentsin meren ekosysteemin avainlajeihin, turskan ja sillin, merilintujen hylkeiden ravintoperustaan. Sen seurauksena tuhoutuivat merkittävässä määrin linnut ja hylkeet katosivat.

Viimeisten 30 vuoden aikana on ilmennyt vielä eräs ongelma - maapallon kehän, kosmosfäärin (maapallon lähellä oleva kosminen alue) säilymisen ongelma. ihmisen tunkeutumi-

nen avaruuteen merkitsee määrätietoista, pitkää, ihmiskunnan historiassa aivan uusien luonnon varojen ja luonnon ympäristön valloittamispolitiikkaa.

Maapallon ulkoisin, kosminen kehä täyttää monia maapallon elämälle tärkeitä tehtäviä, jotka liittyvät sen säteily-lämpöbalansiin ylläpitämiseen, eräiden geofyysisten prosessien jatkuvuuteen. Tästä johtuen maapallon kosmosfäärin luonnontasapainon ja alkuperäisten ominaisuuksien säilyttämisen tarve ihmisen tunkeutuessa avaruuteen on merkittävä, elintärkeä yleismaailmallinen tehtävä. On selvää, että jo nyt harjoitettavia ja tulevaisuuteen tähtääviä eräitä kosmisen toiminnan hyötykäytön muotoja on pyrittävä rajoittamaan: roskaaminen ja muu avaruuden luonnontasapainoa ja taivaankappaleiden luonnontasapainoa rikkova toiminta on ehkäistävä. Tällä hetkellä kansainvälisillä forumeilla keskustellaan paitsi avaruuden demilitarisoinnista, myös säätelytoimenpiteistä (mukaan lukien kieltotoimet), avaruuden suojelemisesta antropogeeniseltä vaikutukselta vähentämällä tehtävänsä jo suorittaneita sputnikkeja (nk. avaruusjätteet), erilaisten "maapallon" jätteiden viennistä avaruuteen, kiinteällä polttoaineella toimivien suurten rakettikiikhyttimien laukaisemista avaruuteen.

Kuitenkin luontoon vihamielisesti ja vahingollisesti vaikuttavien tekijöiden joukosta on ennen kaikkea erotettava kaikki mahdolliset sotatoimintamuodot - sekä rauhan aikana, että aseellisten konfliktien oloissa, käytettäessä "tavanomaisia aseita".

Asevarustelukilpa aiheuttaa jo entisestäänkin puutteellisten ja harvinaisten luonnonvarojen tuhoutumista saastuttaen ympäristöä monin tavoin, myös vaarallisten sotateollisuusjätteiden varastointi ja hautaaminen on epäilemättä vaarallista ja tuhoisaa. Suurimmat ja tuhoisimmat haavat voi ihmiselle ja luonnolle aiheuttaa kuitenkin ydinaseen käyttö. Tämän aseiden kokeet ovat jo yli 40 vuoden ajan turmelleet elämää maapallolla. Mahdollisen maailmanlaajuisen ydinkonfliktin seurausten ekologinen vaikutus ihmiskunnalle on laajojen asijaintijapiirien mukaan sitä luokkaa, että mahdollinen ydinsota merkitsee katastrofaalista itsemurhaa. Tuhon uhkan alla on ihmiskunnan elintarvikeperusta. Jos geofysikaaliset, kemialliset, termodynaamiset, ja muut maapallon kehien rakenteet rikkoutuvat, silloin tuhoutuvat myös niiden väliset yhteistyömekanismit. Jyrkkiä poikkeamia tapahtuu erityisesti maapallon ilmastossa. Aluksi voimakas lämpötilan nousu, sitten pitkä kylmeneminen (arktisten lämpötilojen tasolle), ns. "ydintalvi".

Ydinsodan toistuvat efektit, mukaanlukien luonnon radioaktiivisen saastumisen, aiheuttavat pitkäaikaisia häiriöitä biotalle ravintoketjussa, mitä syvällisimpiä muutoksia koko kasvi- ja eläinkunnan lajikirjossa, huomattavan biomassan supistumisen maapallolla jne. Nimenomaan ilmakehän, maaperän ja vesien radioaktiivinen saastuminen tekee suurimman osan maapalloa pitkäksi ajaksi (vähintään 50-100 vuotta) kelvottomaksi ihmisen ja kaikkein korkeimpien elämänmuotojen olemassaololle.

Kokonaisuudessaan ydinsota luo peruuttamattoman tilan (ainakin ihmiselämän puitteissa) monelle luonnon perusprosessille, joista ihmisen olemassaolo, siis niiden ihmisten henkiin jääminen, jotka jostakin syistä eivät menetä henkeään välittömien sotatoimien hetkellä, on riippuvainen. "Joukkotuhoaseet" - kirjoittaa norjalainen tiedemies J. Galtung - "tuhoavat ei ainoastaan elämää, sosiaalista organismia ja ympäristöä, vaan myös mekaniismeja, jotka turvaavat mahdollisen uudestisyntymisen - niiden määrällisen ja laadullisen uudistumisen järkevän ajan kuluessa."

Ihmisten ja koko elinympäristön joukkotuhoamiseen tarkoitettun maailmaan varastoidun aseiden jättivoima tekee planeettamme liian hauraaksi ydinaseiden käytön edessä. Ottaen huomioon, että suoran ekologisen vahingon lisäksi asevarustelukilpa asettaa ihmiskunnan harteille valtavan taloudellisen menetyksen ja myrkyttää kansainvälisen politiikan ilmapiiirin - aiheuttaa välillisesti vahinkoa luonnolle, sen suojelulle. On tunnustettava, ettei se ainoastaan luo ydinkonfliktin syntymisen riskiä, vaan myös johtaa entistä suurempaan ekologisen konfliktin kärjistymiseen, horjuttaa toivoa mahdollisuudesta selviytyä nykypäivän hyvin vaikeasta maailmanlaajuisesta ekologisesta ristiriidoista.

Tästä kriisistä selviytyäkseen ihmiselle on välttämätöntä uusi ajattelutapa, ekologinen ajattelutapa, maailmanlaajuinen ajattelutapa. Kristityille tämän ajattelutavan perustana on kristillinen teologia, erityisesti kristillinen näkemys ihmisen ja luonnon yhteenkuuluvuudesta.

KRISTILLINEN NÄKEMYS IHMISEN JA LUONNON YHTEENKUULUVUUDESTA

Välttämättömyys selvittää ja julistaa kristillistä suhtautumistapaa luontoon ei ole syntynyt pelkästään tehtävästä mobilisoida kristittyjen voimat ja aktiivisuus vaikeassa ekologisen kriisin tilanteessa, s.o. käytännön tehtävästä, vaan ennen kaikkea eettisestä tehtävästä, välttämättömyydestä taistella syntiä, Jumalan luomistekoon kohdistuvaa synnillistä suhtautumista vastaan.

On ilmeistä, että nykyisen, levottomuutta herättävän ympäristömme tilan on saanut aikaan ennen kaikkea teollistuneiden maiden toiminta. hallitsevana kulttuurina niissä on kristillinen kulttuuri. Mutta syntynyt tilanne on tulkittava siten, että sivistyksen kehitys, ainakin suhteessa luontoon, on kulkenut ristiriidassa kristinuskon opetuksen kanssa, ja on ollut ja on usein synnillistä, ristiriidassa Jumalan käskyjen ja tahdon kanssa.

Tästä johtuen ei ole tarpeetonta, vaan olennaisen välttämätöntä selvittää, kristillisten kirkkojen julistaa oppia luomisesta, kristillisestä käsitystä ihmisen ja luonnon keskinäisestä suhteesta.

Tämä näyttää sitäkin välttämättömämmältä, kun törmäämme siihen, että eräät ekologian asiantuntijat selittävät kolleegojensa utilitaristisen kannan heidän kristillisellä maailmankatsomuksellaan. Niinpä esim. eräs merkittävimmistä USA:n ekologeista, Floridan yliopiston professori Daniel Simberloff arvostelee amerikkalaisia virkaveljiään heidän utilitaristisesta kannastaan, jonka ydin on siinä, että täytyy suojella vain niitä eläin- ja kasvilajeja, jotka tuottavat ihmiselle hyötyä. Hän toteaa: "Ajattelen, että tässä näkyy selvästi kristillisen opetuksen vaikutus, jonka monet amerikkalaissukupolvet ovat saaneet äidinmaidossaan. Jos Jumala loi ihmisen luomakunnan kruunuksi, jota kaikki muut maapallon asujat palvelevat, silloin on loogista säilyttää vain niiden elämä, jotka ovat ihmiselle hyödyllisiä, ja tuhota ne, jotka ovat ikään kuin vahingollisia."

Toinen amerikkalainen tutkija L. White on nähnyt artikkelissaan "Ekologisen kriisimme historialliset juuret" elolliseen ja elottomaan luontoon kohdistuvan humanin suhtautumisen katoamisen syyn perinteisessä eurooppalaisessa maailmankuvassa, joka lähtee kristinuskon eettis-uskonnollisista normeista. "Kristinuskon... ei ainoastaan vakiinnuttanut ihmisen ja luonnon dualismia, vaan myös ilmoitti, että nimenomaisesti Jumalan tahdosta ihminen käyttää luontoa omien intressiensä mukaan."

Kummassakin muodossa väitetään ihmiskeskeisen ja luontoa halveksuvan kristillisen maailmankuvan vastuusta nykyiseen luonnon surkeaan tilaan ovat tukeneet monet läntiset tutkijat.

Tällaista käsitystä kristillisestä maailmankatsomuksesta on ehdottomasti vastustettava. Pikemminkin asia on päinvastoin: Kristittyjen synnillinen, epä kristillinen suhatutuminen luontoon on johtanut kriisiin.

Perustaa kristilliselle käsitykselle ihmisen ja luonnon keskinäisestä suhteesta on ennen kaikkea etsittävä raamatusta. Ensimmäinen raamatun luomiskertomus (Gen 1:1-13) sitoo

yhteen ja samaan siunauksen ihmisen ja muut maanpäälliset olennot, korostaen juuri tällä antropokosmistä yhteyttä luonnossa.

Toinen luomiskertomus (2: 4-25) puhuu määritellymmän ihmisen paikasta luomakunnassa:

Siinä ihminen "seisoo" edessämme ei ainoastaan luomakunnan kruununa, vaan myös juuri sen perustajana. Ensiksi mainitaan, että kasveja ei ollut vielä luotu, koska ihmistä ei vielä ollut luotu: "Eikä ollut ihmistä maata viljelemässä" (2:5). Tämän jälkeen esitetään yksityiskohtaisesti ihmisen luominen: "Ja Jumala teki maan tomusta ihmisen ja puhalsi hänen sieraimiinsa elämän hengen, ja niin ihmisestä tuli elävä sielu" (2:7). Tässä ihmisen luomiskertomuksessa ihminen edustaa maallisen kosmoksen hypostaasia, maallinen luonto taas hänen ruumiillisuuttaan, hänen perifeerisen ruumiinsa jatkoa.

"Maailma omaa täyteytensä ja huippunsa ihmisessä, joka on maailman logos ja periaatteellisesti sanottuna, ei ole eikä voi olla maailmassa mitään, mikä ei olisi inhimillistä, mihin ihminen ei voisi tunkeutua tietämyksellään, tunteellaan ja tahdollaan... koko maailma on potentiaalinen ja perifeerinen ihmisruumis", painottaa rovasti Sergei Bulgakov.

Maailman ja ihmisen ideaalisesta sukulaisuudesta, niiden keskinäisestä syy-yhteydestä, niiden toinen toisiinsa läpitunkevuudesta, puhuu myös hyvin syvällisesti tunnettu venäläinen teologi isä Pavel Florenskij. Hän tuo esiin maailman ja ihmisen välisen syy-yhteyden gnoseologisen, biologisen, ekonomisen, psykologisen, metafysisen ja uskonnollisen aspektin. Gnoseologisesti - kaikki mitä me tunnemme, on meidän omaksumamme ja itsestämme muodostamaamme ("Minä on kaikki Fichten merkityksessä. Tuntemisen aktin kautta se tulee kaltaiseksemme). Biologisesti - kaikki, mikä meitä ympäröi, on meidän ruumiistamme, ruumiimme jatkoa. Ekonomisesti - kaikki, mitä me viljelemme, tuotamme ja kulutamme, on talouttamme. Psykologisesti - kaikki, mitä me tunnemme, on sisäisen elämämme symbolista ruumiillistumista, sielumme peili. Metafyysisesti - se on todellakin samaa kuin mekin, sillä jos se olisi erilaista, se ei voisi liittyä meihin. Lopulta, uskonnollisesti - Maailma, viisauden kuva, on ihmisen - Kristuksen kuvan äiti, morsian ja vaimo. Se on hänen kaltaisensa ja odottaa häneltä huolenpitoa, hellyyttä.

Genesiksen kuuden päivän luomiskertomuksessa ilmaistaan se yleinen ajatus, että luomakunta loppumattomassa moninaisuudessaan on hierarkkinen, sillä on sisäinen yhteytensä, joka huipentuu ihmisessä. Kuuden päivän luomiskertomus on kertomus maailmasta ihmisenä, maailman luomisesta ihmistä varten, ihmisen tarkoituksella varten, ihmisen tähden. Niinpä erityisesti eläinkunta toisessa luomiskertomuksessa luodaan ihmisen jälkeen, ja suhteessa häneen sen tähden, ettei ihminen olisi enää yksin, vaan hänellä olisi apu, joka on hänelle "sopiva" (2:18). Adam antaa eläimille, jotka Jumala hänen tykönsä johdattaa, nimet, koska Jumala on luonut maailman sitä varten, että ihminen tekisi sen täydelliseksi. Ja ihminen tuntee sisältänsä elolliset olennot, tunkeutuu niiden salaisuuteen, käskää niiden rikkautta. Ihmisen luomakunnalle suorittama nimeannolla on mystinen merkitys, koska nimi ei ole tässä tyhjä ääni, vaan tarkoituksen verho. Jumalan edessä ihmistä kehoitetaan antamaan nimi jokaiselle elävälle sielulle sen tähden, että hän tietää sen sanan, joka ilmaisee jokaisen olennon jumallisen tarkoituksen. Ihminen antaa luomakunnalle nimen ja hallitsee sitä olentona, jolla on tajunnassaan jokaisen elollisen olennon idea.

Nimenanto on vallan ilmaus suhteessa elollisiin olentoihin. Ihmisen on säädetty olla kaiken maanpäällisen keskus, hallita ja käskää - ihminen esiintyy tässä luonnon hallitsijana, sen isäntänä, joka antaa "nimen" kaikelle, mikä todistaa, että kaikki on alistettu ihmiselle.

Erityisen tärkeää on selvittää käsitteiden "hallita", "johtaa" todellinen merkitys. Tähän tarkoitukseen soveltuu parhaiten isä Pavel Florenskijn käyttämä kuva - "vaimo". "Ihmisen - miehen tulee rakastaa maailmaa - vaimoa, olla sen kanssa liitossa, huolehtia siitä, ohjata

sitä kirkkauteen ja henkeväytymiseen, ja ohjata sen voima ja kaoottiset puuskat luovaan suuntaan, niin että luomakuntaan ilmestyisi alkuperäinen kosmos." Jäljempänä hän selvittää tätä ajatusta: "Ihminen on koko luomakunnan hallitsija - hallitsija, mutta ei tyranni eikä vallanastaja, ja Jumalan, luomakunnan Luojan edessä hänen on tehtävä tili hänelle uskotusta."

70 vuotta sitten Moskovan hengellisen akatemian professori isä Pavel Florenskij lausui nämä sanat luennossaan. Muistuttaen opiskelijoita Kristuksen käskystä "saarnata evankeliumia kaikille luoduille" (Mk 16:15) hän kysyi: "Onko länsimainen sivistys saarna kaikille luoduille? Onko se ylösnousemuksen ja uudistumisen evankeliumia? Onko se sana uudesta maasta ja uudesta taivaasta? Kolminkertaisesti rikollista on riistosivistys, joka ei tunne sääliä, eikä rakkautta luotuja kohtaan, vaan etsii luoduista pelkästään omaa voittoa, jota liikuttaa ei halu auttaa luontoa ilmaisemaan siihen kätkeytyä kulttuuria, vaan joka väkisin tuputtaa ulkonaisia muotoja ja ulkonaisia tarkoituksia. Mutta ainakin yhtä paljon sivilisaation luonnon päälle rakentaman kuoren läpikin paistaa, että luonto ei ole teknisen mielivallan välinpitämätön ympäristö, vaikkakin se tiettyyn aikaan saakka kärsiikin mielivaltaa, vaan elävä ihmisen kaltaisuus."

Tänään me voimme vielä perustellummin allekirjoittaa nämä sanat, kuitenkin ottaen huomioon sen, että sanat "läntinen sivistys" koskevat samassa määrin meitä kuin muitakin Euroopan ja Amerikan maita. Sen tähden meidän ei tarvitse todistella, että "lähestymme me sitten kysymystä ihmisen ja hänen elinympäristönsä suhteesta miltä tahansa kantilta, havaitsemme, että tehdessään ympäristölle väkivaltaa, ihminen tekee väkivaltaa myös itselleen ja tuodessaan voitonhimonsa uhriksi, hän tuo itsensä uhriksi niille voimille, joita hänen intohimonsa liikuttavat."

Raamatun kertomuksessa nimenannosta luoduille voi nähdä myös viittauksen siihen, että paratiisissa kieli liittyi yhteen itse asioiden olemuksen kanssa, asia, joka nyttemmin on kadonnut. Tämän kielen saavuttavat uudestaan vain "armahtavaiset sydämmet", joista vanhan kirkon suuri kilvoittelija, pyhä Isak Sirin sanoo: "Armahtava sydän tarkoittaa sydämen surua koko luomakunnasta - ihmisistä, linnuista, eläimistä, demoneista, kaikista luoduista..."

Lukuisissa kristillisissä kertomuksissa kilvoittelijoista - kaikkien luotujen puolesta rukouksista ja siitä, miten villieläimet elävät pyhien vierellä yhtä rauhallisesti kuin silloin, kun Adam antoi niille nimet, me ymmärrämme luomakunnan kosmisen merkityksen. Jos on olemassa maailmanlaajuinen tarkoitus, niin koko maailman täytyy olla yksi Jumalan pyhäkkö, kaikkien luotujen täytyy kokoontua tuon tarkoituksen julistajan, ihmisen ympärille.

Ajatus ihmisen muinaisesta paratiisinaikaisesta suhteesta luomakuntaan, joka osittain uudistuu pyhien elämässä, ja koko täyteydessään saa täyttymyksensä tulevassa uudessa maassa, saa selvän ilmauksensa venäläisessä ikonitaiteessa. Ikonissa "Sinusta oi autuas iloitsevat kaikki luodut" on temppelin taustaa vasten kuvattu Jumalansynnyttäjä, ja temppelin ympärille "enkelparvi" ja "ihmissuku", paratiisin kasvillisuus, eläimet ja linnut; ts. kaikkien luotujen kokous Jumalan äidin ympärillä. Ikonissa "Jokainen huokaus ylistää Herraa" näemme maailmankaikkeuden, ihmissuvun, enkelit, eläimet, linnut, paratiisin kasvillisuuden, ja auringon, kuun ja tähdet, ja keskellä - Kristuksen taivaan sfäärin ympäröimänä. Tämä on juuri se tuleva kosmos, Kristuksessa yhteen koottu maailma, jonka Pyhän Neitsyen äidillinen rakkaus lämmittää ja joka on Jumalassa ylösnoussut. Tämän kosmoksen kristinusko asettaa maapallolla nykyään vallitsevan kaaoksen vastapainoksi.

Ihmistä ei voi erottaa muusta luomakunnasta. Itse luonnoltaan hän on sidoksissa koko maailmaan, ja apostoli Paavali todistaa siitä, että koko "luomakunta hartaasti ikävöiden odottaa Jumalan lasten ilmestymistä" (Room 8:19). Kosminen aistiminen on aina ollut olennaista kirkon teologialle. "Jumalallistumisensa tiellä ihminen ei sysää luotansa luotua,

vaan kokoa rakkaudessaan koko synnin pirstoman kosmoksen, että se lopulta muuttuisi autuudeksi.

Tällainen on lyhyesti eräs aspekti ortodoksisesta luomisopista, ja nimenomaan maailman ja ihmisen, ihmisen ja koko luonnon keskinäisestä yhteenkuuluvuudesta. Luomakunnan eheyden säilyttämisen teologiset perusteet edellyttävät myös monia muitakin аспекteja, muita ortodoksisen teologian osa-alueita, joita tässä ei ole kosketeltu, esim. lokusta kuvasta ja kaltaisuudesta, lokusta Jumalan viisudesta, lokusta ihmisen ja koko luomakunnan jumalallistumisesta ym. Tunnemme tänä päivänä tarpeelliseksi systematisoida ne teologiset tutkimukset, jotka voivat muodostaa ekologisen ajattelun teologisen perustan.

Jo monia vuosia ekologinen teema on kiehtonut kristillisten teologiiden mieltä, ja siitä on keskusteltu eri ekumeenisissa tapaamisissa. Mutta systemaattinen työ on vielä edessä. Venäläisessä ortodoksisessa teologisessa kirjallisuudessa tulee ennen kaikkea mainita korkeasti pyhitetyn Metropoliitta Aleksin (siihen aikaan Tallinnan ja Eestin metropoliitta) työ: "Kristillinen näköala ekologiseen probleemaan", ja myös M.S. Ivanovin artikkeli "Kristillinen suhtautuminen luontoon" sekä J. V. Krjanevin äskettäin ilmestynyt artikkeli "Ekologian ekumeeniset käsitykset". Siinä kirjoittaja toteaa: "Teologisessa tietoisuudessa ekologian ongelmat mystifioituvat ja absolutisoituvat, niihin yhdistyy erilaisia taloudellisia, ideologisia ja kulttuuriteemoja, ja ekologisesti kriisistä ulospääsyn hämärtää sen todellimman lähde - porvarilliset yksityisomistukselliset suhteet."

Esitelmän lopuksi tekee mieli tuoda esiin kristillisestä luontoon suhtautumisesta vielä kolme esimerkkiä, jotka täysin kumoavat kristillistä maailmankatsomusta vastaan esitetyt syytökset luonnon riistämisestä.

Vuonna 1912 S. N. Bulgagov kirjoitti kirjansa "Talousfilosofia" esipuheessa seuraavasti: "Evästykseni tälle kirjalle, ilmauksena sen päätökselle ja pyrkimykselle sallittakoon palauttaa mieliin F. M. Dostojevskin viisaat sanat: "Rakastakaa kaikkea Jumalan luomaa, sekä kokonaisuutena että jokaista hiekkajyvää. Jokaista lehteä, jokaista Jumalan auringonsädetä rakastakaa. Rakastakaa eläimiä, rakastakaa kasveja, rakastakaa kaikkia esineitä. Jos rakastatte jokaista esinettä, silloin käsitätte myös Jumalan salaisuuden esineissä." (Karamazovin veljekset, opettajavanhus Sosiman opetuksista). Nämä ovat kilvoittelijan sanat romaanista, mutta miten hyvin sointuvatkaan niiden kanssa yhteen vuosisatamme pyhän Athoksen opettajavanhuksen Siluanin sanat: "Jumalan henki opettaa sielun rakastamaan kaikkea elollista niin, ettei setahdo vahingoittaa vihreää lehteäkään puussa eikä tallata kedon kukkaa. Näin Jumalan Henki opettaa rakkautta kaikkiin ja sielu tuntee myötätuntoa jokaista olentoa kohtaan, rakastaa jopa vihollisia, säälii riivaajiaakin sen tähden, että ne ovat langenneet pois hyvästä."

Ei siis ole ihme, että näiden ortodoksisten kilvoittelijoiden näkemyksiä hyvin lähelle tulevat tunnetun protestanttisen kilvoittelijan Albert Schweitzerin näkemykset: "Tänään ei tunnu aivan normaalilta tunnustaa järkevän etiikan välttämättömyydeksi huomaavaista suhtautumista kaikkeen elolliseen aina alimpia elämän ilmenemismuotoja myöten. Mutta joskus ihmetellään, miten paljon ihmiseltä vaatii aikaa tunnustaa etiikan kanssa yhteensopimattomaksi järjetön vahingon tuottaminen elämälle. Etiikka merkitsee rajatonta vastuuta kaikesta, mikä elää."

Millaisiin toimiin vastuunsa tajuaminen ihmiskuntaa tänään kutsuu? Ennen kaikkea kasvattamaan ihmisen, joka tajuaa, että ekologian vastainen käyttäytyminen on epämoraalista. Ja jos puhutaan konkreettisesti, niin on välttämätöntä organisoida riippumaton kansainvälinen ekologinen asiantuntijatutkimus kaikesta taloudellisesta toiminnasta. On välttämätöntä taata kaikinpuolinen informaation saanti. On välttämätöntä perustaa maailmanlaajuisen ekologinen palveluorgaani ja sen kansainvälinen tutkimus- ja koordinaatiokeskus.

Tänä päivänä ekologisten ongelmien ratkaisu on tullut yhdeksi yhteiskunnan humanisuu-

den pääkriteeriksi, sen teknisen ja tieteellisen kehityksen tasoksi, mutta myös mittapuuksi niiden henkilöiden vastuusta, jotka tekevät poliittisia ja taloudellisia päätöksiä.

Käännös: M.K.